

Nora Sørensen

Polske andrespråksinnlæreres bruk av norske fremtidstempus

En kvalitativ studie basert på seks semi-strukturerte intervju

Masteroppgave i nordisk for lektorstudenter

Mai 2023

Nora Sørensen

Polske andrespråksinnlæreres bruk av norske fremtidstempus

En kvalitativ studie basert på seks semi-strukturerte intervju

Masteroppgave i nordisk for lektorstudenter
Mai 2023

Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet
Det humanistiske fakultet
Institutt for språk og litteratur

NTNU

Kunnskap for en bedre verden

Sammendrag

Denne masteroppgaven baser seg på kvalitative semi-strukturerte intervju med seks voksne andrespråksinnlærere av norsk som har polsk som førstespråk. Studien undersøker norsk som andrespråk og bruk av framtidstempus hos polske innlærere av norsk og hvilke utfordringer de har med denne kategorien. Det polske tempussystemet har et eget futurumstempus, mens det i norsk ikke er et slikt skille mellom nåtid og framtid, siden begge deler tilhører presenssystemet. Hensikten med oppgaven er dermed å bidra til økt kunnskap om andrespråkstilegnelse av framtidstempus. Oppgaven har en bruksbaserte tilnærming til andrespråkstilegnelse, det vil si at det rettes fokus på autentisk språkbruk og innputt. Undersøkelsen tar for seg det muntlige og spontane språkbruket til andrespråksinnlærerne. Studien viser blant annet at polske andrespråksinnlærere av norsk ikke alltid nødvendigvis overgeneraliserer bruken av «skal» for å uttrykke framtid som tidligere studier har vist, og at «blir» brukes svært frekvent som framtidsreferanse.

Abstract

This master thesis is based on qualitative semi-structured interviews with six second language acquisition (SLA) learners, whom all have Polish as their first language. The paper elaborates on how Polish second acquisition learners use future tense in Norwegian, and which difficulties they might encounter in this category. In Polish there is a unique future tense, while in Norwegian there is no morphological distinction between the present tense and the future tense. Therefore, I aim to contribute to more knowledge about SLA and learning of the future tense in Norwegian. In this paper I will have a usage-based approach to SLA, which means that authentic language use and input are key concepts. It is the oral and spontaneous language use that is object of the study. The study shows that Polish SLA-speakers not necessarily overuse the Norwegian modal auxiliary “skal” (shall) as future reference as previous studies have shown, and that “blir” (become) on the other hand is very frequent a future reference.

Forord

Endelig nærmer fem år på lektorutdanningen ved NTNU seg slutten! Nå som jeg (nesten) er ferdig, er det flere som fortjener en ekstra takk.

Jeg vil rette en takk til min veileder, Paweł Urbanik, som har hjulpet meg fra jeg sa at jeg ville skrive en masteroppgave om *noe med andrespråk og verb*, til å formulere en problemstilling og ferdigstille oppgaven.

En spesiell takk til de seks som stilte opp som deltakere i studien.

Andrea, du har så å si vært med meg fra start til slutt, og du har vært en god venn og medstudent for meg gjennom hele studietida.

Til min familie, som jeg vet at jeg når som helst kan ringe til og snakke med om alt fra gleder til bekymringer – sistnevnte har det kanskje vært litt mer av det siste halvåret.

Og takk til min fantastiske kjæreste og samboer, Julia. Selv om du også skriver masteroppgave i vår, har du alltid tatt deg tid til meg når jeg har trengt deg, og det setter jeg veldig pris på.

Trondheim, mai 2023

Nora Sørensen

Innholdsfortegnelse

1 Innledning.....	1
1.1 Motivasjon for oppgaven.....	1
1.2 Problemstilling.....	1
1.3 Oppgavens struktur	2
2 Tidligere forskning.....	3
3 Andrespråksteori.....	5
3.1 Sentrale begrep	5
3.2 Mellomspråk.....	5
3.3 Andrespråk og undervisning.....	6
4 Bruksbaserte teorier.....	8
4.2 Hva påvirker tilegningsprosessen?	8
4.1 Å lære språk er å lære konstruksjoner	10
5 Om tempus og framtidsreferanse.....	11
5.1 Modalitet	11
5.2 Aspekt vs. aksjonsart	12
5.3 Framtidsreferanse i norsk.....	12
5.4.1 Presens.....	12
5.3.2 Presens futurum.....	13
5.3.3 Andre konstruksjoner	14
5.4 Futurum i polsk.....	15
6 Metodologisk tilnærming.....	17
6.1 Valg av metode	17
6.2 Utvalg.....	19
6.3 Gjennomføring av intervjuene	22
6.3.1 Behandling av datamaterialet.....	22
6.3.2 Konstruksjonene	24
6.3.3 Variasjon	24
6.4 Etske hensyn	26
7 Analyse	27
7.1 Distribusjon.....	27
7.1.1 Kanoniske konstruksjoner.....	28
7.1.2 Eksemplariske konstruksjoner	30
7.2.3 Modale konstruksjoner	30
7.1.4 Konstruksjoner uten (finit) verb	30

7.1.5 Oppsummering	30
7.2 Kvalitativ analyse	31
7.2.1 Kanoniske konstruksjoner	31
7.2.2 Eksemplariske konstruksjoner	38
7.2.3 Modale konstruksjoner	39
7.2.4 Konstruksjoner uten (finit) verb	40
7.2.5 Oppsummering	41
8 Diskusjon	42
8.1 Hvilke fremtidsformer bruker deltakerne?	42
8.1.1 Hvorfor brukes «blir» så hyppig?	42
8.1.2 Tendenser ved bruk av «skal»	44
8.1.3 Hva brukes istedenfor «kommer til å»?	46
8.1.4 Hvorfor brukes ikke «kommer til å» mer?	47
8.1.5 Andre funn	48
8.3 Implikasjon av studien	49
8.4 Metoderefleksjon	50
9 Oppsummering og konklusjon	53
Referanser	55
Masteroppgavens relevans for lektoryrket	58
Vedlegg	59

1 Innledning

Denne masteroppgaven tar for seg bruken av fremtidstempus i norsk som andrespråk hos seks voksne polske innlærere. Nærmere bestemt vil oppgaven fokusere på hvordan polske andrespråksinnlærere av norsk bruker fremtidstempus i ulike kontekster. Formålet med oppgaven er å bidra til økt kunnskap om hvordan norske fremtidstempus brukes av polske andrespråksbrukere, og hvilke utfordringer de har med denne kategorien. I norsk har vi et todelt tempussystem som kan deles inn i fortid og ikke-fortid. Det vil si at vi ikke har et eget tempus for å markere framtid, noe som resulterer i at skillet mellom nåtid og framtid ikke alltid er like tydelig. For andrespråksinnlærere (S2-innlærere) av norsk med et førstespråk (S1) hvor de har et eget tempus for framtid, kan det derfor tenkes at det er utfordrende å tilegne seg det norske tempussystemet, og skillet mellom nåtid og framtid.

1.1 Motivasjon for oppgaven

I norsk sammenheng er andrespråksforskning et etablert fagfelt, til tross for at andrespråk er et relativt nytt fagfelt (Husby, 2015, pp. 138-139). Men det finnes begrenset med forskning på S2-tilegnelse og bruk av framtidstempustempus. Derfor er det å bidra til mer kunnskap om en lite utforsket kategori innenfor S2-forskning en motivasjon for studien. Tematikken i mitt masterprosjekt tar utgangspunkt i Szymańska og Janik (2022) sin konklusjon om at fraværet av et eget futurumssystem i norsk kan føre til utfordringer for polske S2-innlærere av norsk: «Å se på framtidige hendelser med ulik grad av sannsynlighet er nok nytt for polske norskinnlærere, hvilket resulterer i vanskeligheter med valg av modalverb». Morfologisk sett kan man argumentere for at det er et fravær av futurum i norsk. Likevel har alle språk mulighet til å uttrykke framtidige hendelser, og i norsk gjøres dette ofte med modalverb (Vannebo, 1985, s. 44). For innlærere med et annet tempussystem kan det derfor være utfordrende å tilegne seg det norske tempussystemet. Siden dette ikke er undersøkt tidligere hos norske S2-innlærere, ønsker jeg i denne masteroppgaven å belyse nettopp dette.

1.2 Problemstilling

Opgavens problemstilling lyder som følgende: *Hvordan bruker polske andrespråksinnlærere framtidstempus i norsk, og hvilke utfordringer har de med denne kategorien?* Problemstillingen legger vekt på hvilke konstruksjoner innlærerne tar i bruk for å uttrykke framtid og i hvilke kontekster de ulike konstruksjonene brukes i. For å forsøke å besvare

problemstillingen har jeg gjennomført kvalitative forskningsintervju med seks voksne deltakere, som alle er polske S2-innlærere av norsk. Et viktig aspekt ved denne studien er at jeg undersøger det *mundlige* og *spontane* språkbruket til S2-innlærerne. I analysen vil jeg undersøke samtlige konstruksjoner med framtidstempus hos hver av deltakerne, og forsøke å finne mønstre for hvordan de brukes.

1.3 Oppgavens struktur

Oppgaven starter med en gjennomgang av tidligere forskning på norsk som andrespråk og tempustilegnelse i kapittel 2. I kapittel 3 foretar jeg en kort gjennomgang av generell andrespråksteori, etterfulgt av kapittel 4 som danner oppgavens teoretiske utgangspunkt for S2-tilegnelse, som er bruksbaserte teorier. Deretter vil jeg i kapittel 5 gjøre rede for framtidstempus som kategori i både norsk og polsk. Videre i kapittel 6 følger en beskrivelse av oppgavens metodologiske tilnærming, som er kvalitative semi-strukturerte forskningsintervju. I kapittel 7 vil jeg presentere og analysere resultatene, mens i kapittel 8 vil funnene diskuteres i lys av teori. I tillegg inneholder dette kapittelet implikasjoner av oppgaven og en metoderefleksjon. Avslutningsvis vil jeg oppsummere oppgaven i en konklusjon.

2 Tidligere forskning

Doktoravhandlingen til Tenfjord (1997) er en longitudinell kasestudie hvor hun undersøker hvordan fire vietnamesiske S2-innlærere av norsk uttrykker temporalitet i mellomspråket sitt, med fokus på preteritum- og perfektumsreferanse. Studien viser blant annet at kommunikative kategorier grammatikaliseres før mer grammatiske kategorier, og at S1-språket spiller en viktig rolle i S2-tilegnelse. Dette gjelder særlig tidlig i læringen av et andrespråk, hvor innlærere gjerne baserer seg på de erfaringene og den kunnskapen hen har fra førstespråket.

Flere studier viser at fraværet av finittet i S1 kan føre til utfordringer med distinksjonen mellom når preteritum og når presens perfektum skal brukes i norsk. Dette har blitt undersøkt av flere studier med bakgrunn i Eides (2009) teori om finittet (Busterud, 2014; Selven, 2014; Wik, 2014). I norsk må en fullstendig setning ha et finittverb, det vil si at verbet bøyes i enten presens eller preteritum (eller imperativ), mens et slikt skille finnes ikke i mange andre språk, som for eksempel engelsk. Janik (2010) har gjort en lignende korpusstudie hvor hun har undersøkt S2-tilegnelse av preteritum og presens perfektum hos polske S2-innlærere av norsk. Denne studien viser at også de polske informantene sliter med denne distinksjonen mellom fortidstempusene i norsk, noe som forklares med at innlærerne ikke har tilegnet seg idiomatisk bruk av den norske finittetsdistinksjonen.

Szymańska og Janik (2022) har undersøkt tempusbruken hos en voksen polsk S2-bruker av norsk ved å følge en legens samtaler med pasienter. Her har de sett på tempustildelingen med hensyn til fortids-, nåtids- og framtidstempus. To av funnene i denne studien er at denne innlæreren forveksler presens perfektum med presens eller preteritum, og at presens brukes i kontekster hvor det ville vært idiomatisk å bruke preteritum. I tillegg finner Szymańska og Janik at innlæreren i stor grad bruker «skal» om framtidige hendelser. En hypotese er at dette skyldes fraværet av et separat tempussystem i norsk, og at valg av modalverb blir utfordrende for denne innlæreren.

Kajerová (2007) undersøker i sin masteravhandling hvordan tsjekkiske S2-innlærere av norsk uttrykker futurum norsk, med hovedvekt på konstruksjonene «vil» og «kommer til å». Kajerová gjør flere relevante funn for min problemstilling. Først og fremst konkluderer hun med at «vil» gjerne brukes i mer formelle settinger og oftere i skrift, mens «kommer til å» er foretrukket i mindre formelle kontekster og i det muntlige språket. I tillegg konkluderer hun

med at tsjekkiske S2-innlærere overgeneraliserer regelen for bruk av «skal»-konstruksjoner. I likhet med Kajerová, finner også Peppers (2012) evidens på overbruk av «skal». I sin masteroppgave, som er en korpusstudie, har han undersøkt leksikalt transfer i mellomspråket hos S2-innlærere av norsk fra en rekke S1-språk. Pepper konkluderer med at bruken av «skal» ofte skyldes transfer fra førstespråket, og at det er særlig de nederlandske innlærere som overbruker «skal» i norsk. Andre grupper som for eksempel de polske innlærere virker derimot ikke å overbruke «skal» i samme grad som de nederlandske innlærerne.

3 Andrespråksteori

Dette kapitlet vil først ta for seg generell andrespråksteori hvor jeg først vil presentere sentrale begreper og deretter vil mellomspråksbegrepet beskrives. Til slutt følger et kort delkapittel om andrespråk og undervisning.

3.1 Sentrale begrep

I denne oppgaven vil jeg bruke begrepene førstespråk og andrespråk. *Førstespråk* (S1) forstås som det eller de språkene man tilegner seg før treårsalderen, mens *andrespråk* (S2) forstås som det eller de språkene man lærer seg etter at førstespråkene er etablert (Husby, 2015, p. 409). Jo eldre man blir, desto vanskeligere blir det som regel å tilegne seg et nytt språk. Flere retninger innenfor språkforskningen antar et det finnes en kritisk periode for språktilegning. Mye tyder på at denne perioden er rundt pubertetsalder, som vil si rundt 13 årsalderen (Gujord & Randen, 2019, s. 55). Det vil si at det ofte er mer utfordrende å oppnå målspråklig kompetanse i språk som læres etter denne perioden. I samtalegrammatikk gjelder andre regler for grammatikk enn i skrift. I stedetfor å skrive setninger, tar man *turer* og dette turtakingssystemet består av sekvenser og nærhetspar (Clift, 2016, s. 70).

Umarkerte fraser eller konstruksjoner forstås i denne oppgaven som fraser som S1-brukere oppfatter som grammatikalske og korrekte. De markerte viser til fraser og konstruksjoner som ikke er idiomatiske, eller som ikke oppleves som naturlige, for S1-brukere av norsk. Mens avvik viser til fraser eller konstruksjoner som er ugrammatikalske. I noen tilfeller vil disse brukes om hverandre, da det kan være vanskelig å avgjøre hva som er ugrammatikalsk og hva som kun er markert, da det ikke er noen fastsatte normer for norsk tale, i tillegg til at dette også avhenger av konteksten.

3.2 Mellomspråk

Selinker (1972) presenterte begrepet *interlanguage* (mellomspråk) som viser til ulike mellomstadier fra starten av andrespråklæringen til språkbrukeren har oppnådd målspråksnær kompetanse. Mellomspråket kan beskrives som et dynamisk språkssystem hvor innlæreren har dannet seg egne regelstyrte systemer for målspråket (Kulbrandstad & Ryen, 2018, s. 35). Noe som kjennetegner mellomspråk, er *transfer* fra førstespråket. Transfer er når en S2-innlærer overfører et trekk fra et førstespråk eller andrespråk hen kan fra før av, til målspråket (Gujord & Randen, 2019, ss. 133-136). Transfer skjer som regel på bakgrunn av at

en innlærer opplever at et trekk har identitet i begge språkene. Dersom dette fører til umarkert bruk, blir dette referert til som *positiv* transfer, men dersom dette fører til avvik kaller vi det for *negativ* transfer.

I tillegg er overgeneraliseringer av regler i andrespråket et kjennetegn for tidlige stadier i innlæringen. Innlæreren vil ikke alltid oppnå helt målspråkslik kompetanse. *Fossilisering* refererer til det stadiet hvor S2-innlæreren «slutter å utvikle noen deler av mellomspråksgrammatikken selv om de stadig mottar ny innputt» (Gujord & Randen, 2019, s. 35). Fordi det kan være vanskelig å endre på vaner og rutiner som fungerer godt kan førstespråket hindre for tilegning av enkelte trekk i målspråket (Gujord & Randen, 2019, s. 38). Dette kan resultere i at innlæreren fossiliserer et trekk som ikke er målspråksnært i mellomspråksgrammatikken sin. Likevel vil de mest frekvente, saliente og meningsfulle trekkene læres med nok innputt og erfaring i målspråket. Og hva dette innebærer tas opp i neste kapittel.

3.3 Andrespråk og undervisning

Selv om bruksbaserte tilnærminger anser språktilegnelse for å læres implisitt, og at innlærere ikke har bevisst tilgang til dette (Ellis, Römer, & O'Donnel, 2016, s. 64), har undervisning likevel betydning for andrespråkstilegnelse. I eksplisitt undervisning brukes metaspråk til å «beskrive og forklare mønstre i ordoppbygging og setningsutforming som morfologiske og syntaktiske regler.» (Gujord & Randen, 2019, s. 39). Mens implisitt undervisningen fokuserer på språklige innholdet, framfor den språklige formen. Innenfor bruksbaserte teorier (som jeg vil ta for meg i kapittel 4) ansees språktilegnelse for å være en prosess som ikke krever bevisst oppmerksomhet fra innlæreren, og derfor vektlegges implisitt undervisning hvor innlærerne får mye innputt av variert og autentisk språkbruk (Gujord & Randen, 2019, s. 41). Likevel understrekes det at eksplisitt undervisning også er viktig for å gjøre innlærerne oppmerksom på mønstre som er lite framtrædende i innputten, og bevisstgjøring på forskjeller mellom målspråket og førstespråket deres. Ellis et al. (2016, s. 65) understreker også betydningen av eksplisitt læring fordi innlærerens oppmerksomhet og bevissthet vil styrke minne av representasjonen og videre kunne innføres implisitt i språkbruken.

I Longs videreutvikling av interaksjonshypotesen vektlegges faktorer som oppmerksomhet (noticing) og betydningen av korrigerende tilbakemeldinger (gjengitt av Gujord & Randen,

2019, s. 32). Bybee og Beckner (2015, s. 3) refererer til det som vi kan kalle *tilbakemeldingsløkke* (feedback loop). Gjennom interaksjon får innlærerne hele tiden tilbakemelding på utputten deres i målspråket, eksempelvis gjennom reaksjoner til samtalepartnere, selvkorrigeringer eller i undervisningssammenheng. Den gjentakende tilbakemeldingsløkka er med på å påvirke og utvikle mellomspråket, med positive tilbakemeldinger får innlæreren bekræftelse på at utputten er forståelig og gir mening for mottakerne, og motsatt med negative tilbakemeldinger.

4 Bruksbaserte teorier

I denne delen tar jeg for meg bruksbaserte teorier (usage-based, UB) som danner oppgavens teoretiske grunnlag. Bruksbaserte teorier tilhører kognitivismen, og innenfor denne tilnærmingen vektlegges språkbruk og konstruksjoner i språktilegnelsen (Bybee & Beckner, 2015). Innenfor bruksbaserte teorier betraktes språk som en funksjonell og sosial ferdighet mennesket kan tilegne seg, og dermed søkes det forklaring ut ifra denne konteksten (Bybee & Beckner, 2015, s. 953). Siden bruksbaserte teorier tilhører kognitivismen, skiller de seg dermed fra de nativistiske teoriene som har opphav i Chomskys (1986) universalgrammatikk (UG) som antar at mennesket her en medfødt og *spesiell* evne for språklæring.

UB-teorier utgangspunkt i at språklæring skjer på samme vis som læring av andre motoriske ferdigheter, som for eksempel det å lære seg å sykle (Bybee & Beckner, 2015, s. 3). Dermed betraktes språkevnen som en ferdighet som læres gjennom repetisjon og automatisering, og språklæringsprosessen ansees for å ha de samme mekanismene, uavhengig om det gjelder S1- eller S2-tilegnelse. Wulff og Ellis (2017, s. 37) beskriver språklig innputt som den viktigste kilden for S2-tilegnelse innenfor UB-teorier. Språklæring skjer gjennom språkbruk og erfaring med målspråket, og dette er en gradvis prosess som skjer ved eksponering av språket.

4.2 Hva påvirker tilegningsprosessen?

Uavhengig om det er S1- eller S2-læring, handler det å lære seg språk om å lære seg konstruksjoner, og nærmere bestemt handler språklæring om å lære seg assosiasjoner til og mellom konstruksjonene (Wulff & Ellis, 2017, ss. 38, 40). Som allerede nevnt har innputt stor betydning for språklæringen, men hvilken innputt språkinnlæreren får tilgang til har også betydning. Ifølge Wulff og Ellis (2017, s. 40) er det flere faktorer som virker inn på læringen av konstruksjoner:

For constructions their frequency of experience, salience of form, significance of meaning, prototypicality, redundancy vs. surprise value, and the contingency of form and function seem to matter; for learners, cognitive factors like learned attention, automaticity, transfer, overshadowing, and blocking play a crucial role.

De mest frekvente konstruksjonene er de som læres først. Dette er de konstruksjonene innlæreren får mest innputt av, og dermed også mest erfaring med. Desto mer man trener på

en motorisk ferdighet, jo bedre blir man. Dette gjelder for læring av konstruksjoner. Læringsprosessen avhenger av *saliens*, det vil si fremtredende trekk (Wulff & Ellis, 2017, s. 43). Trekk som er mer saliente er lettere å lære enn mindre saliente trekk. Temporale adverb er et eksempel på mer fremtredende trekk, mens verbøying er mindre framtrædende (Wulff & Ellis, 2017, s. 42). Grammatiske morfemer forekommer ofte i redundante kontekster hvor betydningen av morfemene ikke er avgjørende for riktig forståelse av setningen. For eksempel forekommer tempusbøying ofte i kontekster hvor andre trekk, som tidsadverbialer, allerede har etablert den temporale referansen (Wulff & Ellis, 2017, s. 45). Det vil si at med hensyn til framtidsmarkering i norsk, vil det sannsynligvis være lettere for S2-innlærere å tilegne seg leksikalsk markering av framtid, som adverbfraser (for eksempel *i morgen* eller *om to år*), enn å tilegne seg idiomatisk bruk av framtidstempusene.

I sitatet ovenfor peker Wulff og Ellis (2017, s. 40) på en rekke kognitive faktorer hos innlæreren som virker inn på tilegnelsen av målspråket. Lært oppmerksomhet (learned attention), blokking (blocking), automatisering og transfer vil kunne påvirke tilegningsprosessen enten positivt eller negativt, alt etter innlæreres individuelle kognitive egenskaper. Dette er faktorer internt hos innlæreren, og det er dermed individuelle forskjeller mellom innlærere som eksempelvis har like lang oppholdstid eller går på det samme kurset for å lære seg et språk. Innlærere som har lært oppmerksomhet kan ha lettere for å ta til seg inputtene. Blokking kan på den andre siden føre til at enkelte innlærere har større utfordringer med å automatisere visse konstruksjoner i inputten. Dette er ulikt mellom innlærere, og dette kan relateres til mellomspråket som beskrives som et individuelt språksystem.

Contingency (beredskap) spiller en rolle i form-funksjon-tilordninger (Wulff & Ellis, 2017, s. 40). Det forklares som en sammenheng mellom form, betydning, bruksfrekvens og innlæreres kognisjon (Gujord & Randen, 2019, s. 119). Ofte brukes et bilde av en fugl for å forklare hva som menes med dette begrepet: En fugl har både øyne og vinger, men det er vingene som er det tydelige signalet (engelsk: cue) som gjør at vi kan skille en fugl fra andre dyr. Det vil si at innlæreren ved hjelp av entydige signal (cues) i inputten tolker form-betydning-tilordningen i konstruksjoner. Språklæring er altså assosiasjonsbasert, og basert på tidligere erfaring danner innlærere seg assosiasjoner mellom konstruksjoner og deres betydning. Dersom en konstruksjon oppstår i en kontekst, kan innlæreren basert på

assosiasjoner og tidligere erfaringer med konstruksjonen, forventet at den dukker opp i lignende kontekster.

4.1 Å lære språk er å lære konstruksjoner

Innenfor UB-teorier antas språket for å være bygd opp av *konstruksjoner*. Konstruksjoner kan forklares som symbolske enheter som tilordnes form og mening, eller funksjon (Wulff & Ellis, 2017, s. 38; Ellis, Römer, & O'Donnell, 2016, s. 26). Konstruksjonene finnes på alle nivå i språket, det vil si at konstruksjoner kan være morfemer [-te, fortidsmorfem i verb som spise], ord [*katt*], fraser [*en svart katt*] eller syntaktiske rammer [*noen gjør noe*]. Siden alt fra morfemer til syntaktiske rammer betraktes som konstruksjoner, blir det ikke noe tydelig skille mellom leksikon og grammatikk, og derfor kan vi si at disse kategoriene til en viss grad sammenfaller i UB-teorier. Språket kan dermed forstås som tusenvis av konstruksjoner som er lagret som mentale representasjoner av form og mening.

Språkbruk er formularisk og eksemplarbasert, det vil si at vi bruker mange av konstruksjonene om og om igjen (Ellis et al., 2016, s. 29; Gujord & Randen, 2019, s. 117). Formulariske konstruksjoner kan beskrives som faste fraser eller mønstre hvor man kan fylle inn en *plass*, for eksempel «vi får se» eller «god + *tid på dagen* (morgen, dag eller kveld)». Ellis et al. påpeker at eksemplarer og formulariske konstruksjoner er mer frekvent i det muntlige språket. Disse konstruksjonene er mer tilgjengelige i inputten, og derfor læres de også raskere.

5 Om tempus og framtidreferanse

I dette teorikapittelet vil jeg ta for meg tempus som kategori med hensyn til hva som er relevant for i sammenheng med framtidstempus. Først vil jeg gjøre rede for modalitet og aspekt vs. aksjonsart, som er sentrale kategorier innenfor norsk og polsk futurum. Deretter vil jeg foreta en grundigere gjennomgang av teori om norske framtidstempus, før jeg til slutt kortfattet forklarer det polske tempussystemet med hovedvekt på futurum.

5.1 Modalitet

Vannebo (1985, s. 44) skriver følgende om futurum: «Den 'tette' forbindelsen mellom tid og modalitet – i enkelte tilfeller også aksjonsart – kompliserer uten tvil beskrivelsen av framtidssystemet i ethvert naturlig språk.». Eide (2020a, s. 571) understreker også at enkelte germanske framtidstempus er særlig komplekse fordi i noen germanske språk er framtidsmarkører formelt sett er markører for modalitet, noe som også gjelder for norsk. Dette fører til at skillet mellom modalitet og tempus blir uklart. En annen måte å se dette på er at framtid i norsk er en kategori som ofte markeres med modalitet.

Faarlund et. al (1997, s. 579) beskriver modalitet på følgende vis: «Med modalitet i vid betydning forstår vi en semantisk kategori som har å gjøre med avsenderens holdning til gyldigheten i et utsagn.». Fordi vi aldri kan vite noe helt sikkert om fremtiden, er det avsenderes holdninger til hendelsene som avgjør sannsynligheten som uttrykkes i et utsagn med framtidreferanse. Modalitet kan uttrykkes på flere måter, men i denne sammenhengen vil jeg fokusere på modalitet uttrykt ved syntaktiske konstruksjoner med et *modalverb* og et verb i *infinitiv*. De modale hjelpeverbene i norsk er: *burde, kunne, måtte, skulle* og *ville* (i tillegg til *lyte* i nynorsk) (s. 526).

Når vi snakker om modalitet, kan vi skille mellom epistemisk og deontisk modalitet (Eide, 2020a, s. 572). Eide forklarer at epistemisk modalitet omfatter det som er mulig eller nødvendig ut ifra kunnskapen man har, mens deontisk modalitet referer til hva som er mulig, nødvendig, tillatt eller obligatorisk ut ifra normer eller moralske prinsipper. Studien til Gibbs (1990) viser at den deontiske betydningen av modalverbene tilegnes lenge før de epistemiske betydningene (Eide, 2015, s. 157).

Eide (2015, s. 161) forklarer at det ofte kan være vanskelig å skille mellom TMA-kategorier (tempus, modus og aspekt) fordi det er interaksjon mellom kategoriene, i tillegg til at det gjerne er flytende overganger mellom tempus og modalitet og tempus og aspekt. Men som sitatet av Eide (2015) nedenfor beskriver, er modalverbene i norsk *ikke* rene futurumsformer, selv om framtidsreferanser i norsk alltid uttrykker modalitet.

5.2 Aspekt vs. aksjonsart

Aspekt sier noe om hvordan et hendelsesforløp utspiller seg (Eide, 2020b, s. 597), og dette er en bøyingskategori. Mens *aksjonsart* er en iboende semantisk egenskap ved verbet som sier noe om akkurat det bestemte verbets handlingsforløp. Verbets aksjonsart er ofte enten statisk eller dynamisk. Forskjellen på statiske og dynamiske verb blir viktig i sammenheng med presenstempus, fordi dynamiske verb ofte får en framtidlesning (Eide, 2015, s. 163). Eksempelvis har «bli» dynamisk aksjonsart, mens «være» har statisk aksjonsart, og derfor vil (a) ofte tolkes som med framtidreferanse, mens (b) gjerne tolkes med nåtidsreferanse.

(a) Jon blir hjemme.

(b) Jon er hjemme.

5.3 Framtidsreferanse i norsk

Som tidligere nevnt har norsk et todelt tempussystem som deles inn i et preteritumsystem og presenssystem. Selv om det i norsk ikke er mulig å definere et eget futurumsbegrep, velger jeg for enkelthets skyld å bruke *futurum* som et begrep for verbalfraaser som markerer framtidreferanse. Presenssystemet brukes som regel til å uttrykke nåtids- eller framtidshendelser, mens preteritumssystemet viser til fortidshendelser Faarlund et al. (1997). For å uttrykke futurum på norsk kan man enten bruke syntetisk presens eller analytisk presens, det vil si enten ett enkelt verb bøyd i presens eller et hjelpeverb med presenstempus og et hovedverb i infinitiv, som danner presens futurum.

5.4.1 Presens

Videre følger en beskrivelse av vanlige måter å danne futurum på i norsk. Ofte brukes kun presens av verbet for å markere framtid, noe Golden, Mac Donald og Ryen (2008, s. 216) beskriver at særlig gjelder verb som beskriver en forandring eller en overgang, som eksemplifiseres med følgende verb «*slutte, begynne, komme, reise, flytte, bli*». Slike verb har

dynamisk aksjonsart, og dermed tolkes de også ofte med framtidsreferanse når de har presenstempus.

Vannebo (1985, s. 45) skriver følgende om presens som framtidsreferanse: «Det har vært vanlig å regne med et korrelasjonsforhold mellom verbets aksjonsart og verbets tidsreferanse: presentiske durative verb har nåtidsreferanse, mens presentiske perfektive verb har framtidsreferanse.». Videre påpekes det at kontekstuelle forhold spiller inn på lesningen av verbalfrasen, og det er nettopp derfor futurum i norsk er en såpass kompleks kategori, fordi vi ikke kan fastslå *hva som er framtid* og *hva som er nåtid* ved kun å se på verbalfrasen.

5.3.2 Presens futurum

En vanlig måte å referere til fremtidige hendelser på i norsk er ved et hjelpeverb med presenstempus, ofte modalverb, og et hovedverb i infinitiv. Vannebo (1985, s. 49) lister opp en rekke modale markører som ofte brukes som hjelpeverb for å referere til framtiden. Hovedsakelig er det «skal», «vil» og «kommer til å» som omtales som hjelpeverb for å markere framtid i norsk i grammatikklitteratur (blant annet Golden, 2008, s. 216-217), og derfor vil jeg konsentrere meg om disse. Det må imidlertid understrekes at modalverbet i seg selv ikke markerer framtid, men at «de angir aspekter ved avsenderens (subjektets eller ikke-subjektets) 'situasjon' og 'kunnskap' i utsagnsøyeblikket.» (Vannebo, 1985, s. 49). Videre følger en gjennomgang av de tre nevnte verbene med hensyn til hva de betyr og i hvilke kontekster de som regel brukes.

«*Skal*» er et modalverb som ofte brukes som hjelpeverb til en infinitiv for å markere en planlagt eller intensjonell handling. Ifølge Golden (2008, s. 216) brukes «skal» som hjelpeverb «når det er noen som har bestemt at noe skal skje», men det er likevel ikke helt sikkert at det er det som kommer til å skje.

«*Kommer til å*» beskriver Golden et al. (2008, s. 216) som følgende: «Dette uttrykket bruker vi spesielt når vi snakker om en utvikling vi regner med vil finne sted – uten at noen har bestemt det.». Denne konstruksjonen brukes dermed når man ikke har kontroll over eller selv kan bestemme over handlingen. Denne konstruksjonen er mest vanlig i tale, men den brukes også i skrift.

«Vil» er et modalverb som ofte uttrykker *ønske* eller *vilje*. Men det kan også brukes for å uttrykke «en forventet utvikling – uten at det ligger noen beslutning eller intensjon bak handlingen.» (Golden et al., 2008, s. 217). Denne formen er derimot brukt mest skriftlig og ansees gjerne som mer formell.

Dersom vi ser på de tre verbene «skal», «kommer til å» og «vil» opp mot hverandre som markører for futurum, ser vi følgende: «Skal» brukes om planlagte handlinger hvor vi til en viss grad kan bestemme over handlingen, mens «komme til å» og «vil» brukes begge om handlinger eller tilstander hvor vi ikke kan bestemme. Disse skiller seg hovedsakelig fra hverandre ved at førstnevnte er mer vanlig muntlig og er mer uformell enn sistnevnte.

5.3.3 Andre konstruksjoner

Golden et al. (2008, s. 86-87) forklarer at «bli» både kan brukes som hovedverb og hjelpeverb, og alt etter hvordan verbet brukes får det ulike semantiske betydninger. Som hovedverb kan «bli» hovedsakelig brukes med to ulike betydninger. «Bli» kan bety *å fortsette å være eller oppholde seg*, eller «bli» kan brukes til å knytte et predikativ til et subjekt. I begge tilfellene er det mulig å bruke «være» istedenfor, men i sistnevnte er det en betydningsskillende distinksjon mellom «bli» og «være». Dersom «bli» brukes for å knytte et predikativ til et subjekt markerer dette en overgang, og på grunn av verbets dynamiske aksjonsart leses dette ofte som framtid når det har presenstempus. Mens «være» har statisk aksjonsart, og i dette tilfellet markerer det varighet.

Golden et al. (2008, s. 218) legger også til andre uttrykksmåter som er vanlige for å markere framtid. Blant disse er «har tenkt å» som uttrykker en intensjon om å utføre en handling, og «har lyst til å» som uttrykker et ønske om å utføre en handling. Ifølge Vannebo (1985, s. 46), vil språkhandlinger som beskrives som *ønsker*, *påbud* eller *befaling* automatisk leses med framtidsreferanser.

5.4 Futurum i polsk

Det polske tempussystemet er tredelt, og det har egne tempus for å markere preteritum (czas przeszły), presens (czas teraźniejszy) og futurum (czas przyszły) (Janik, 2015, s. 109). Tempussystemet i polsk dannes ved hjelp av to kategorier, aspekt og tempus. Polsk kan dermed beskrives som et aspektprominent språk, fordi verbet alltid må bøyes i ett av to aspekt: det perfekte eller det imperfektive. Det perfekte aspektet viser enkelt forklart til avsluttede hendelser, mens det imperfektive aspektet viser til uavsluttede hendelser. Brooks og van Schooneveld (2013, s. 172) beskriver polske futurumsformer med hensyn til aspektene. Dersom perfekte verb bøyes med presenstempus, får de *ikke* presenslesning, i stedet får de framtidslesning. Det vil si at perfekte verb ikke markere nåtidslesning i det hele tatt. Imperfektive verb får derimot nåtidsbetydning dersom de bøyes med presenstempus. Hvis et imperfektivt verb skal ha framtidslesning, må det ha «być» som hjelpeverb.

Błaszczak, Jabłońska, Klomek-Jankowska og Migdalski (2014, s. 165) beskriver to ulike måter å danne futurum på i polsk: enkel futurum (SF = simple future) og perifrastisk futurum (PF = periphrastic future). SF uttrykkes av en presensform med et perfektivt verb, illustrert i eksempel (1). Mens PF kan uttrykkes på de to følgende måtene: PF bestående av et futurumshjelpeverb «będzie» (som er futurumsformen av «być») og en imperfektiv *l*-partisipp som vist i eksempel 0, eller PF bestående av et hjelpeverb «będzie» og et imperfektivt infinitivalt komplement, som vist i eksempel 0. Eksemplene nedenfor er gjengitt av Błaszczak et al. (2014, s. 165), med mine norske oversettelser.

(1) *zje*

eat.PRS.PERF.3SG

'He/she will eat/will have eaten'

spise.PRS.PERF.3SG

'Han/hun vil/skal spise' eller 'han/hun vil/skal ha spist'

(2) a. *będzie jadł*

be.AUX.3SG eat.PRT.IMPF.SG.M

'He/she will eat/will be eating'

være.AUX.3SG spise.PRT.IMPF.SG.M

'Han/hun vil/skal spis

b. *będzie jeść*

be.AUX.3SG eat.INF.IMPF

'He/she will eat/will be eating'

være.AUX.3SG spise.INF.IMPF

'Han/hun vil/skal spise'

Blaszczak et al. (2014, s. 203) beskriver videre forskjellen på bruken mellom SF og PF ved at SF er foretrukket i kontekster hvor man fortsatt ønsker å ha muligheten til å endre eller forhindre en framtidig hendelse. Mens PF i polsk er foretrukket i kontekster hvor den fremtidige hendelsen er satt eller forutbestemt utsagnsøyeblikket, og det derfor er umulig å endre eller forhindre det.

Det polske tempussystemet kontrasterer seg dermed fra norsk særlig med hensyn til at det for det første er et aspektprominent språk. Derfor må verb alltid bøyes i et perfektivt (avsluttet) eller imperfektivt (uavsluttet) aspekt. For det andre har polsk et eget futurumtempus hvor fremtidige hendelser enten uttrykkes med «być»/«będzie» som hjelpeverb, som kan oversettes til det norske verbet «være», etterfulgt av et verb med imperfektivt aspekt. Den andre muligheten er en enkel form med et perfektivt verb. I norsk derimot, er det ofte aksjonsarten som avgjør verbets temporale lesning, i tillegg til at det modale innholdet har betydning for valg av verb for å markere framtid i norsk.

6 Metodologisk tilnærming

I dette kapittelet vil jeg først beskrive den metodologiske tilnærmingen i oppgaven, i tillegg til å begrunne hvorfor jeg har valgt kvalitative semi-strukturerte intervju som metode. Deretter følger en beskrivelse av utvalget og hvordan jeg har behandlet datamaterialet. Til slutt vil jeg beskrive hvilke etiske hensyn jeg har tatt.

6.1 Valg av metode

I denne oppgaven er formålet å undersøke hvordan polske S2-innlærere bruker framtidstempus, og derfor er jeg avhengig av å benytte meg av en metode som gir tilgang til dette. I sammenheng med studieobjektet er det flere metoder som var aktuelle å ta i bruk, og jeg vil derfor diskutere fordeler og ulemper ved disse, og deretter vil jeg gjøre det samme med den valgte metoden, intervju.

Korpus er mye brukt i studier som omhandler tempustilegning hos S2-brukere. Wik (2014) bruker Norsk andrespråskorpus (ASK) til å undersøke markering av finitthet i forbindelse med bruk av fortidstempusene preteritum og presens perfektum hos tyske og engelske S2-innlærere av norsk. I tillegg til ASK som er et tekstkorpus, finnes også NORINT-korpuset, som i tillegg til skriftlige tekster, har talekorpus og opplest korpus. Imidlertid ville jeg ikke ha funnet mange nok forekomster med framtidsreferanse dersom jeg skulle benyttet meg av korpus som metode, og jeg hadde fått et for lite datamateriale fra polske S2-brukere. Bruk av akseptabilitetstester eller spørreundersøkelser kunne ha vært aktuelt, men dette hadde kun gitt skriftlig data, og det hadde gitt ingen eller liten tilgang til språkbruk i kontekst.

I det kvalitative forskningsintervjuet søkes kunnskap gjennom språk og interaksjon ved å intervju et fåtall deltakere om et mer eller mindre avgrenset tema (Kvale & Brinkmann, 2015; Robson & McCartan, *Real World Research. A Resource for Users of Social Research Methods in Applied Settings*, 2016). I min studie er det språket i seg selv som er studieobjekt, og nærmere bestemt vil jeg undersøke andrespråksbrukeres språkbruk for å kunne si noe om deres bruk av framtidstempus i målspråket. Sosiolingvistiske intervju beskrives av Schilling (2013, s. 76) som en metode som egner seg for å samle inn data om språkholdninger og språkbruk, hvor jeg har som formål å gjøre sistnevnte. Selv om studieobjektet ikke plasseres

innenfor sosiolingvistikken, har metodebruken i denne oppgaven mange fellestrekk med sosiolingvistiske intervju, i tillegg til tidligere variasjonsstudier eller dialektprøver.

Innenfor språkforskning er intervju som metode for datainnsamling mest tradisjonelt brukt innenfor sosiolingvistik og dialektologi. Som allerede nevnt er S2-forskning fortsatt en relativt ny forskningsdisiplin, og innenfor dette feltet er det vanlig å ta i bruk metoder og teorier fra ulike lingvistiske retninger. Jeg har valgt å gjennomføre semi-strukturerte intervju hvor jeg følger en intervjuguide som sikrer at jeg stiller deltakerne de samme spørsmålene, med den samme strukturen, samtidig som at det åpner for fleksibilitet for å endre rekkefølge og å stille oppfølgingsspørsmål (Robson & McCartan, 2016, ss. 290-291; Kvale & Brinkmann, 2015, s. 162). Ved å bruke intervju får jeg også bedre kontroll over innsamlingen av datamaterialet fordi de samme spørsmålene stilles, med lik ordlyd og struktur, til hver deltaker. Dette gir større sammenligningsgrunnlag på tvers av deltakerne, og dermed økes reliabiliteten (Kvale & Brinkmann, 2015, s. 276).

Innenfor språkforskningen har det lenge vært et ideal å forske på *naturlig tale* i en *autentisk kontekst*. Intervju som metode har på grunn av dette idealistiske synet møtt mye kritikk for å verken være naturlig eller autentisk (Hårstad, Mæhlum, & Lohndal, 2017, s. 137; Schilling, 2013). Bevissthet rundt holdningene man har til intervjudataene er imidlertid viktige. De Fina og Perrino (2011, s. 40) presenterer to motstridende syn, intervjudata-som-ressurs (*interview-data-as-resource*) og intervjudata-som-tema (*interview-data-as-topic*). Det første synet anser intervjudataene som mer eller mindre en direkte refleksjon av virkeligheten, mens det andre synet anser intervjudataene som en versjon av virkeligheten som er konstruert mellom deltaker og intervjuer, hvor man vektlegger at intervjuet er en interaktiv kontekst. Her kan det også trekkes paralleller til de ulike registerdanningene språkbrukere har, og at språkbrukere mer eller mindre ubevisst varierer språkbruken sin alt etter hvem de snakker med og konteksten. Det sistnevnte synet bidrar også til å løse problemet med *observatørens paradoks* som er idealet om å observere tale hvor språkbrukerne ikke blir observert. Dette er for det første umulig, og for det andre er det heller ikke nødvendigvis ønskelig fordi, som Hårstad et al. (2017) og Schilling (2013) begge argumenter for, språkbruk er kontekstuellet betinget og forskeren bør heller forsøke å ta konteksten og forskerens rolle i betraktning i analysen av funnene sine.

I denne studien betrakter jeg datamaterialet etter det siste synet, interview-data-as-topic. Datamaterialet, og de konstruksjonene som brukes gir kun informasjon om hva deltakerne siser der og da i den gitte konteksten. Det vil si at funnene i studien ikke kan generaliseres for deltakernes bruk av framtidstempus, disse funnene er hovedsakelig kun gyldig i den konteksten de er ytret i – og i andre kontekster, for eksempel med venner eller på jobb, og på et senere tidspunkt, kan det hende at deltakerne bruker andre konstruksjoner. Kvalitative studier har ikke ekstern generaliserbarhet, men funnene kan betraktes analytisk, det vil si at gjennom funnene kan man se på hva som kan være tilfellet for andre (Robson, 2002).

Metodebruken i oppgaven kan beskrives som innovativ siden intervju innenfor S2-forskning på tempustilegnelse og -bruk, er en lite brukt metode for datainnnsamling. I tillegg er det svært lite forskning på muntlige data fra S2-innlærere. Likevel vil nye metoder gi nye innfallsvinkler på forskningsobjektet, som kan resultere i nye data. En av grunnene til at jeg har valgt intervju som metode i denne oppgaven er nettopp for å kunne undersøke det spontane talespråket til S2-innlærerne. Innenfor bruksbaserte teorier, som er oppgavens tilnærming til S2-tilegnelse, rettes det et fokus mot språket i bruk og derfor er det viktig å benytte seg av en metode som undersøker nettopp dette. Tale gjenspeiler en annen kunnskap enn tekst, da tale er spontant, mens tekst i større grad er planlagt.

6.2 Utvalg

Siden problemstillingen forutsetter at deltakerne oppfyller bestemte kriterier for å være aktuelle til å delta i forskningsprosjektet, er utvalget basert på et kriterieutvalg (Tjora, 2021, ss. 47-48). Deltakerne må oppfylle følgende tre kriterier for å være aktuelle for å delta i intervjuene, deltakerne må: 1) ha polsk som førstespråk, 2) ha norsk som andrespråk og 3) ha flyttet fra Polen til Norge. Til sammen har jeg intervjuet seks personer, fire menn og to kvinner i aldersspennet 30 til 45 år, som alle passer inn i de gitte kriteriene. Jeg har ikke inkludert en kontrollgruppe i studien, og derfor velger jeg å stole på egen intuisjon og til litteratur om framtidstempus i norsk for å vurdere hvorvidt konstruksjonene er umarkerte eller ikke. Dette er en svakhet med studien fordi en kontrollgruppe ville gitt autentisk data på hvilke konstruksjoner S1-brukere av norsk velger og hvordan de brukes i de aktuelle kontekstene. Videre vil jeg beskrive hvordan jeg gikk frem for å finne aktuelle deltakere.

Et kriterieutvalg forutsetter at jeg kontakter bestemte grupper eller personer som oppfyller kriteriene for deltakelse i prosjektet (Robson & McCartan, 2016, s. 281). For å komme i kontakt med aktuelle deltakere tok jeg først kontakt med flere språkskoler som underviser i norsk som andrespråk i nærområdet. Jeg sendte ut e-post med informasjon om prosjektet mitt og kriterier for målgruppen min. Jeg lyktes i å komme i kontakt med én språkskole som ville hjelpe meg. Gjennom samtaler med en kontaktperson fra denne språkskolen kom jeg i kontakt med to aktuelle deltakere. Etter å ha kontaktet begge på e-post med informasjon om prosjektet og forespørsel om deltakelse, endte begge opp med å ikke ønske å delta fordi de ikke følte at de var «gode nok» i norsk til å gjennomføre intervjuet. Dermed var jeg nødt til å forsøke å komme i kontakt med aktuelle deltakere på en annen måte.

Etter en samtale med veilederen min, kom vi fram til at han kunne skrive et innlegg i en Facebook-gruppen *Polakker i Norge* med informasjon om prosjektet, og at dersom noen kunne være interesserte i å delta i prosjektet kunne de kontakte meg på e-post. Dette resulterte i at seks personer sendte meg e-post hvor de meldte sin interesse for å delta. Deretter svarte jeg samtlige med mer utfyllende informasjon om prosjektet og hva deltakelse ville innebære for dem, før jeg spurte om de ville delta. Da samtlige svarte at de ønsket å delta, avtalte jeg deretter tidspunkt med hver enkelt deltaker for intervjuene.

I et bekvemmelighetsutvalg tar man med de deltakerne man får, og det er dermed ikke et tilfeldig utvalg hvor man tilfeldig trekker ut deltakere fra målgruppa (Robson & McCartan, 2016, s. 166). Den spesifikke gruppa jeg var ute etter ble kontaktet, og deretter meldte de som var interesserte i å delta seg til meg. Dette kan føre til skjevheter i utvalget.

Det er sannsynlig at informantene som meldte seg har en egen motivasjon eller en egeninteresse av å delta, noe som kan føre til en skjevhet i datamaterialet. To av de aktuelle deltakerne jeg først kom i kontakt med gjennom språkskolen, takket nei til å delta på noe de begrunnet med at de ikke følte at de var på et «godt nok» nivå i målspråket. Det kan tenkes at de som kontaktet meg gjennom Facebook-sida føler at de er på et «godt nok» nivå eller føler seg selvsikre nok til å delta, noe som kan underbygges med at samtlige har relativt lang oppholdstid i Norge. Likevel er det én deltaker som skiller seg ut ved at han har betydelig kortere oppholdstid enn resten. Da jeg hadde samtaler med denne deltakeren på e-post

trodde han først at intervjuet skulle foregå på polsk, men etter at dette ble oppklart forsikret jeg meg om at han fremdeles ønsket å delta, noe han ville.

Deltakerne er anonymisert i oppgaven, og jeg har gitt dem følgende fiktive navn: Alex, Borys, Chris, Dina, Ewa og Filip. Utover de allerede nevnte kriteriene som må oppfylles for å passe inn i målgruppa, er det ingen spesifikke kriterier til oppholdstid i Norge eller nivå i målspråket. Det ble satt en nedre aldersgrense på 15 år med hensyn til å gjøre det enklere med tanke på samtykke, men utover dette var det ingen andre kriterier til alder. Dette resulterer i at det er forskjeller innad i informantgruppa med hensyn til disse faktorene. Likevel er informantgruppa relativt homogen med hensyn til de nevnte faktorene. Videre følger en kort beskrivelse av hver enkelt deltaker, og deretter en vil jeg utdype likheter og forskjeller mellom informantene som kan ha betydning for resultatene.

Alex er 39 år og har bodd i Norge i 11 år. Han snakker norsk, polsk og engelsk, og han bruker norsk og polsk omtrent like mye – norsk på jobb som lærer på en ungdomsskole og polsk hjemme med familien sin. Siden han kom til Norge, har han tatt norskkurs.

Borys er 33 år og har bodd i Norge i 21 år. Han har bodd i Norge siden han var tolv år, noe som betyr at han begynte å lære norsk rundt kritisk periode for språklæring. Da han kom til Norge, brukte han to og en halv måned i en mottaksklasse på skolen hvor han lærte norsk. Når studerer han ved et norsk universitet. Borys snakker norsk, polsk og engelsk, og han sier han sier han bruker norsk og polsk omtrent like mye – polsk med samboer og familie, og norsk på universitetet og med venner. Borys norsk kan vurderes som målspråksnær. I og med at Borys kom til Norge da han var tolv år, begynte han å lære norsk rundt kritisk periode for språktilegning, i tillegg til at han har mye erfaring med målspråket med bakgrunn i hans lange oppholdstid.

Chris er 33 år og har bodd i Norge i fire og et halvt år. Det vil si at han har bodd her betydelig kortere enn resten av informantutvalget. Han begynte med norskkurs etter å ha bodd her i to år. Han bruker mest polsk, men bruker fremdeles norsk hver dag på jobb. Han snakker norsk, polsk, engelsk og litt tysk.

Dina er 37 år og har bodd i Norge i ni år. Hun har tatt norskkurs her i Norge, snakker polsk, norsk, engelsk og litt russisk. Hun oppgir at hun bruker norsk daglig, og at hun bruker språkene omtrent like mye. Hun bruker som regel norsk på jobb og polsk hjemme med familien.

Ewa er 45 år og har bodd i Norge i 14 år. Hun har tatt norskkurs etter hun kom til Norge. Hun snakker polsk hjemme, på jobb bruker hun for det meste engelsk, og i kontakt med blant annet venner og barnas skole bruker hun norsk. Hun sier at hun bruker mer polsk enn norsk, men fremdeles brukes norsk daglig.

Filip er 33 år og har bodd i Norge i ni år. Han snakker polsk, norsk og engelsk, men tok to år med norskkurs i Polen før han flyttet til Norge. Han bruker norsk hver dag, og tror han bruker norsk litt mer enn polsk.

6.3 Gjennomføring av intervjuene

Intervjuene foregikk digitalt med video på Zoom. Hovedgrunnen for at jeg valgte å gjennomføre datastøttede intervju er at det ikke setter noen geografiske begrensninger på hvor jeg kan rekruttere deltakerne fra. På denne måten kunne jeg inkludere deltakere uavhengig av hvor de var bosatt. Andre fordeler er at det er tidsbesparende for både meg og deltakerne, noe som øker sannsynligheten for at aktuelle deltakere ønsker å delta. Det ble tatt lydopptak av intervjuene, og etter hvert intervju lagret jeg lydfila på en kryptert disk gjennom NTNU og ga den et anonymisert navn.

6.3.1 Behandling av datamaterialet

Etter at jeg hadde gjennomført intervjuene, transkriberte jeg dem til normert bokmål. Jeg benyttet meg av NVivo for å kode datamaterialet. Siden jeg kun har tilgang til hva deltakerne har sagt, og ikke hva de eventuelt har tenkt, er det likevel noen feilkilder ved kodingen av dataene. Derfor er det viktig å påpeke at kodingen og analysen vil reflektere min tolkning av datamaterialet, og ikke nødvendigvis hva deltakerne har ment eller tenkt. En annen feilkilde er tvetydige verb. For eksempel kan verbet «vil» forstås med det semantiske innholdet «vilje» eller som *et hjelpeverb for å uttrykke framtid* (jf. med Golden et. al., 2008, 217). I møte med disse tvetydige verbene har jeg sett på konteksten og stolt på egen intuisjon, noe som kan betraktes som en svakhet siden jeg har dobbelt rolle som forsker og intervjuer.

Transkripsjoner betraktes av Polan (2003; gjengitt av Kvale & Brinkmann, 2015, s. 213) som sosiale konstruksjoner av virkeligheten. Dette er delvis fordi noe av informasjonen som er i lydopptaket med muntlig tale går tapt når det transformeres til skrift. Toneleie og pauser, men også setningsstrukturer er utfordrende å gjengi skriftlig. Kvale og Brinkmann (2015, s. 206) skriver følgende om transkripsjon av intervju: «Mengden som skal transkriberes, og transkripsjonens form, avhenger av materialets natur og formålet med undersøkelsen.». I denne studien er formålet å undersøke hvordan framtidstempus brukes. Toneleie, pauser og lignende er derfor ikke nødvendig å markere i transkripsjonene for å undersøke studieobjektet. Jeg har med bakgrunn i studiens formål heller ikke inkludert de sekvensene helt uten framtidstempus i transkripsjonene. Derimot har jeg markert lyder som «eh» og «mm», i tillegg til at jeg har markert avbrutte ord/fraser og korreksjoner. Denne informasjonen viser et aspekt man normalt ikke får i skriftlige tekster, og er dermed nyttig for å forstå deltakernes bruk av framtidstempus i norsk.

I kodingen av konstruksjonene har jeg kun tatt hensyn til verbalfrasen, og jeg har bare inkludert de verbalkonstruksjonene hvor den temporale referansen er fremtidig. Det vil si at andre konstruksjoner som plasserer hendelsen temporalt, slik som tidsadverbialer, ikke er tatt hensyn til i tolkningen av verbalets tempusreferanse. Bruk av modalverb som «vil», «må» og «kan» kan ha framtidsreferanse, men disse har jeg i datamaterialet tolket med en sterkere modal betydning, og ikke en tydelig framtidsreferanse. Derfor har jeg utelatt disse konstruksjonene fra de endelige kategoriene, mens verbene «ønsker», «håper» og «har lyst til» med en tydelig framtidsreferanse i datamaterialet, og er dermed inkludert i analysen.

I kategoriseringen av framtidstempus i datamaterialet har jeg benyttet meg av datastyrt koding (Robson & McCartan, 2016, s. 227). Dermed har jeg ikke benyttet meg av allerede eksisterende koder, men jeg har brukt en induktiv metode for å kategorisere de framtidstempusene jeg fant i datamaterialet, noe som har resultert i fire koder: de kanoniske, de eksemplariske, de modale konstruksjoner og de uten (finitt) verbal, i tillegg til at to av disse har flere underkategorier. Under kategoriseringen av konstruksjoner med framtidstempus

kode jeg også en gruppe som jeg har valgt å kalle *andre*¹, men disse blir kun regnet med i den statistiske oversikten og vil ikke bli analysert dypere.

For å vurdere konstruksjonenes akseptabilitet med hensyn til avvikende og markert bruk, benytter jeg meg av det Hårstad et al. (2017, s. 134) kaller for *introspeksjon*. Det vil si at jeg som S1-bruker av norsk, bruker min egen intuisjon til å vurdere ytringenes akseptabilitet.

6.3.2 Konstruksjonene

De kanoniske konstruksjonene kan forstås som standardkonstruksjonene for hvordan man uttrykker framtid i norsk. De kanoniske konstruksjonene omfatter følgende konstruksjoner: *skal + infinitiv, blir* (både som hovedverb og hjelpeverb), *kommer til å + infinitiv, har tenkt til (å) + infinitiv*, og presens (utenom *blir* som tilhører en egen kode).

De eksemplariske konstruksjonene henviser til det vi kan beskrive som (mer eller mindre) faste uttrykk. Innenfor denne kategorien har jeg ikke tatt hensyn til de ulike eksemplarene, og derfor er alle kategorisert under den samme koden. Eksempelvis er eksemplarer som «det blir bra», «vi får se» og «vi får se hvordan det blir» frekvente innenfor denne koden.

De modale konstruksjonene inneholder verb med volitiv betydning med en tydelig framtidsreferanse. Innenfor denne kategorien har jeg følgende underkategorier: «håper», «ønsker» og «har lyst til».

I tillegg til de tre kategoriene som allerede er beskrevet, har jeg en siste kategori som omfatter konstruksjoner med en tydelig framtidsreferanse hvor det enten *mangler et finitt verb* eller *det ikke er noe verb* i det hele tatt. Likevel er det en forankring til framtidsreferanse i disse konstruksjonene, noe jeg vil diskutere i analysedelen. Denne kategorien har, i likhet med de eksemplariske, ingen underkategorier.

6.3.3 Variasjon

På tvers av deltakerne er det mange variasjoner. I tillegg til variasjon på alder og oppholdstid, varierer også varigheten på intervjuene og hvor mange forekomster med framtidsreferanse

---

¹ *Andre* viser til andre presens futurums-konstruksjoner, det vil si med et hjelpeverb og et hovedverb som markerer framtidsreferanse. Dette er konstruksjoner som for eksempler denne til Borys: [...] *Men jeg regner med å flytte til [sted i Norge] med årene som går*. Annet enn å inkludere disse i tabeller for å vise til den statistiske fordelingen, tar jeg ikke hensyn til å analysere disse dypere.

som er kodet per deltaker. *Tabell 1* viser alle disse variasjonene fordelt på hver av deltakerne. Variasjon i antall konstruksjoner kan eksempelvis skyldes at noen har flere grammatiske enheter enn andre (det vil si flere ytringer med tidsreferanse) eller at noen har behov for å bruke flere grammatiske enheter for å besvare spørsmålene, noe som også kan gjenspeiles i varigheten på intervjuet. Som vi ser har Dina og Borys litt færre konstruksjoner enn resten, men samtidig har de kortere intervjulengde. Det er kodet 155 konstruksjoner hos deltakerne samlet, som vil si at gjennomsnittlig produserte deltakerne cirka 26 framtidreferanser hver. Totalt har jeg samlet inn intervjudata med en varighet på 120 minutter som vil si at intervjuene gjennomsnittlig varte i 20 minutter per deltaker.

<i>Navn</i>	<i>Alder</i>	<i>Oppholdstid i Norge</i>	<i>Konstruksjoner (antall=n)</i>	<i>Varighet på intervju (min)</i>
<i>Alex</i>	39 år	11 år	n=28	19.13
<i>Borys</i>	33 år	21 år	n=15	16.17
<i>Chris</i>	33 år	4,5 år	n=47	25.31
<i>Dina</i>	37 år	9 år	n=20	15.15
<i>Ewa</i>	45 år	14 år	n=38	24.58
<i>Filip</i>	33 år	9 år	n=35	19.49

Tabell 1 gir en oversikt over de seks deltakerne, deres alder, lengde på oppholdstid i Norge, antall konstruksjoner (n) kodet i datamaterialet og varighet på intervjuet.

6.4 Etiske hensyn

I forkant av, underveis og i etterkant av datainnsamlingen har det vært nødvendig å foreta enkelte etiske tiltak. Dette innebærer blant annet å søke om godkjenning hos Norsk senter for forskningsdata (NSD), informert samtykke og anonymisering av personopplysninger, og eventuelt annen sensitiv informasjon. Jeg søkte om godkjenning til å gjennomføre datainnsamlingen i forbindelse med masterprosjektet, og fikk godkjenning av NSD 1. november 2022 (meldeskjemanummer 423763).

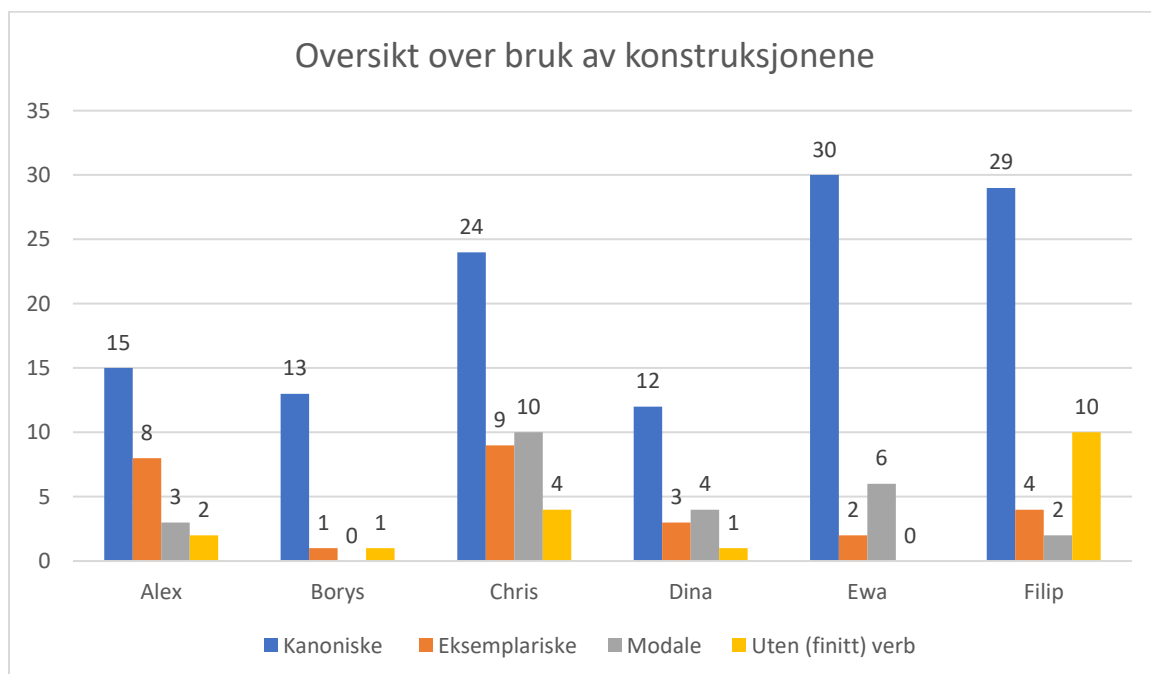
Dersom deltakerne vet hva jeg undersøker i språkbruket deres i målspråket, kan det føre til at deltakerne blir mer bevisste på eget språkbruk. Derfor opererte jeg med det Hårstad et al. (2017, s. 165) kaller for «sosiolingvistisk vaghet» i forkant av intervjuene. Likevel har samtlige deltakere fått tilstrekkelig med informasjon om prosjektet og dets formål, i tillegg til deres rettigheter som deltakere, og alle har gitt samtykke til å delta. Alle deltakerne har som allerede nevnt fått fiktive navn, men alder og oppholdstid i Norge blir ikke anonymisert fordi dette kan ha betydning for S2-tilegnelsen, og kan derfor være relevant som forklaringsfaktor for funnene som blir gjort.

7 Analyse

I dette kapittelet vil jeg presentere resultatene fra datainnsamlingen og analysere disse. Først vil en distribusjon av resultatene bli presentert. Deretter følger en kvalitativ del hvor jeg analyserer sitater fra datamaterialet for å vise til mønstre for hvordan konstruksjonene brukes av deltakerne.

7.1 Distribusjon

Gjennom kodingen av konstruksjonene får vi kunnskap om hvilke verbalkonstruksjoner som har høyest bruksfrekvens. Figur 1 nedenfor viser fordelingen av antall ganger de ulike konstruksjonene er brukt hos hver deltaker. Det mest iøynefallende er antakelig at de kanoniske konstruksjonene er de klart mest frekvente blant samtlige deltakere, noe som vil være tema for neste delkapittel. Etter de kanoniske konstruksjonene variere det litt hvilken konstruksjon som brukes nest mest. For tre av deltakerne, Chris, Dina og Ewa, er det de modale konstruksjonene som brukes nest mest. For Alex er det de eksemplariske, og for Filip er det de uten (finit) verb som brukes nest mest. Mens Borys har kun to konstruksjoner utenom de kanoniske.

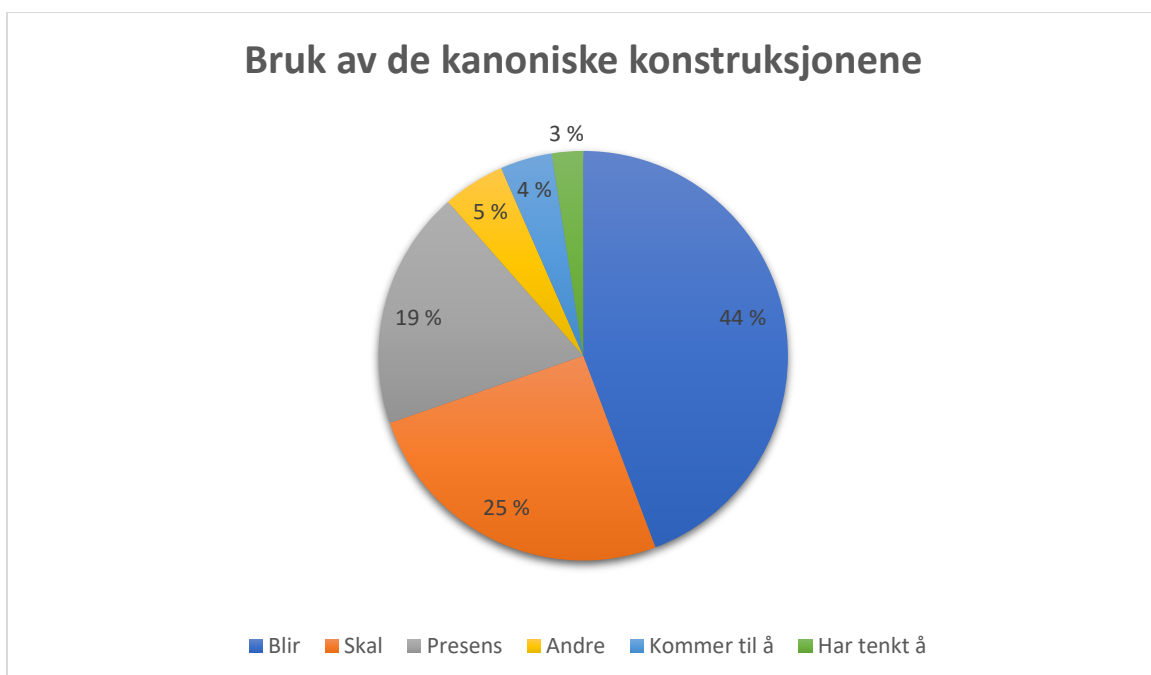

Figur 1 gir en oversikt over alle konstruksjonene med framtidsreferanse som er kodet i datamaterialet. Fordelingen viser hvor antall konstruksjoner hver av deltakerne har innenfor hver kategori.

7.1.1 Kanoniske konstruksjoner

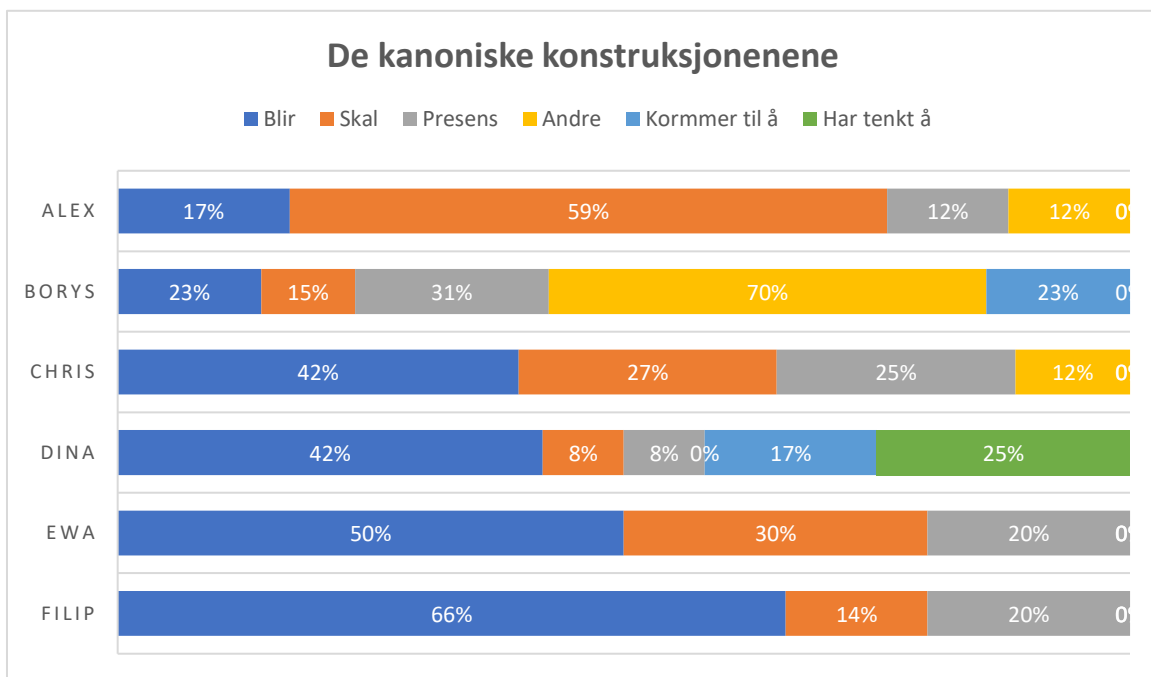
I og med at de kanoniske konstruksjonene er de mest frekvent hos samtlige deltakere, og fordi denne har flere underkategorier som oppfører seg veldig ulikt (syntaktisk og semantisk), anser jeg det som nødvendig å ta en grundigere gjennomgang av disse. Det må også understrekes at de kanoniske konstruksjonene er den største gruppen med tanke på antall underkoder og i tillegg kan disse ansees som *standarder* for hvordan man uttrykker futurum i norsk. Derfor er det forventet at disse brukes hyppigst. Innenfor denne gruppen er det derimot store forskjeller på hvilke konstruksjoner som har høyest bruksfrekvens hos deltakerne.

Figur 2 nedenfor viser en fordeling av bruken av de kanoniske konstruksjonene på tvers av deltakerne. Ut ifra figuren kan vi lese at «blir» er den mest frekvente konstruksjonen for å uttrykke framtid. Deretter ser vi at bruk av konstruksjoner med «skal» er nest mest brukt, og at bruk av presens er den tredje mest brukte av de kanoniske konstruksjonene. De resterende konstruksjonene, «andre», «kommer til å» og «har tenkt å», brukes betydelig mindre.

Figur 2 gir en kvantitativ oversikt over prosentfordelingen mellom de ulike konstruksjonene innenfor kategorien kanoniske konstruksjoner.

De kanoniske konstruksjonene utgjør gjennomsnittlig nesten 70% av alle konstruksjonene per deltaker. Nå vil jeg se nærmere på hyppigheten av de ulike kanoniske konstruksjonene hos hver av deltakerne for å se hvilke som brukes hyppigst av hver enkelt deltaker og hvor stor variasjon det er internt hos deltakerne. Under følger det en kort beskrivelse av hvilke kanoniske konstruksjoner de ulike deltakerne bruker hyppigst. Vi ser at enkelte konstruksjoner er mye mer frekvente hos noen deltakere. Alex er den eneste som bruker «skal» mest hyppig (n=10) av konstruksjonene, men Ewa (n=9) bruker også denne konstruksjonen veldig hyppig. Samtidig bruker Alex og Borys «blir» kun 3 ganger hver, og med hensyn til gjennomsnittet som er på 9 ganger per deltaker, er dette relativt lite. Dette kan kontrasteres med Filip som bruker «blir»-konstruksjonen mye mer hyppig (n=19). Ut ifra disse beskrivelsene ser vi at det er stor variasjon i bruksfrekvensen av de ulike konstruksjonene på tvers av deltakerne.

Figur 3 viser prosentandelen over bruk av de kanoniske konstruksjonene per kategori hos hver av deltakerne.

7.1.2 Eksemplariske konstruksjoner

De eksemplariske konstruksjonene har ingen underkategorier. Denne kategorien består av det vi kan beskrive som faste uttrykk, eksemplarer, som for eksempel «det blir bra», «vi får se» og «vi får se hvordan det går». De eksemplariske konstruksjonene utgjør gjennomsnittlig 14% av alle konstruksjonene per deltaker. Som vi kan lese av Figur 1 (se side 27) utgjør de eksemplariske uttrykkene en stor andel hos særlig tre av deltakerne, Alex med 29% (n=8), Chris med 19% (n=9) og Dina med 15% (n=3). Til sammenligning er de samme tallene for resten av deltakerne fordelt som følgende: Borys med 7% (n=1), Ewa med 5% (n=2) og Filip med 11% (n=4).

7.2.3 Modale konstruksjoner

De modale konstruksjonene med underkategoriene «håper», «ønsker» og «har lyst til» brukes omtrent like mye av deltakerne dersom vi ser på prosentandelen av alle konstruksjoner med framtidsreferanser. Unntaket er Borys som ikke bruker noen slike konstruksjoner. Disse konstruksjonene utgjør gjennomsnittlig 12% av alle konstruksjoner per deltaker. De som har størst andel av modale konstruksjoner er Chris med 21% (n=10), Dina med 20% (n=4) og Ewa med 16% (n=6) av alle konstruksjonene. Mens hos Alex med 11% (n=3) og Filip med 6% (n=2) utgjør de modale konstruksjonene en mindre del av konstruksjonene totalt sett.

7.1.4 Konstruksjoner uten (finit) verb

Konstruksjonene uten finitt verb eller helt uten verb, men som likevel har en fremtidsreferanse, er den minste gruppa hos de fleste deltakerne. Disse brukes gjennomsnittlig 9% av alle konstruksjonene per deltaker. Ewa har ingen slike konstruksjoner. Mens andelen av slike konstruksjoner er stor hos Filip med 28% (n=10). For resten av deltakerne er prosentandelen av slike konstruksjoner som følgende: Chris, 8% (n=4), Alex 7% (n=2), Borys 7% (n=1) og Dina 5% (n=1).

7.1.5 Oppsummering

I dette delkapittelet har jeg vist at de kanoniske konstruksjonene utgjør den største delen av datamaterialet, og blant disse er det «blir», etterfulgt av «skal», som brukes mest hyppig på tvers av deltakerne. Framstillingen av konstruksjonenes hyppighet på tvers av deltakerne stemmer stort sett med framstillingen internt hos de fleste deltakerne, men det er noen som skiller seg ut. Som allerede beskrevet er det en variasjon i hvor mange forekomster av hver

av deltakerne har totalt sett, men det varierer også noe hvor frekvent deltakerne bruker de ulike konstruksjonene. Nesten alle bruker «blir» mest, men unntaket her er Alex som bruker «skal» mest av de kanoniske konstruksjonene. I tillegg er det kun to deltakere som bruker «kommer til å».

7.2 Kvalitativ analyse

Til nå har jeg sett på bruksfrekvensen av de ulike konstruksjonene, og i dette delkapittelet vil jeg beskrive nærmere *hvordan* deltakerne bruker konstruksjonene som framtidsreferanse. Dette delkapittelet vil derfor ha en kvalitativ tilnærming til funnene i datamaterialet. Jeg vil vise til både markerte og umarkerte sitater fra transskripsjonen av resultatene, og analysere konstruksjonene i sammenheng med konteksten. Etter hver konstruksjon som blir analysert, følger en kort oppsummering hvor jeg understreker de viktigste poengene og oppsummerer antall markerte forekomster av konstruksjonen hos deltakerne.

7.2.1 Kanoniske konstruksjoner

«Blir»

Som illustrert i Figur 2 er «blir»-konstruksjoner den mest frekvente hos samtlige deltakere. Flere av deltakerne bruker «blir» når de svarer på spørsmål om deres planer for kommende ferier. Sitatet av Filip i (1) nedenfor kan tolkes som en plan hvor han bruker «blir» for å uttrykke hvor han planlegger å tilbringe påskeferien. I likhet med Filip, bruker også Ewa i (2) og Chris i (3) «blir» på samme måte, men med noe større usikkerhet.

- (1) Filip: Ja det er noen planer, altså påske blir Polen og sommer kanskje i [land], men det er ikke sikkert enda, ja, med gruppe venner.
- (2) Ewa: Påske, vi vet ikke, helt sikkert blir vi her [på bostedet] og kanskje litt- ha litt sånn, ja, feiring med venner eller naboer. Sommer, ja, jeg vet ikke. Det blir sånn Syden-ferie i- som den felles ferieperioden hvor alle foreldre tar sommerferie på grunn av skole sikker.
- (3) Chris: Påske hjemme eh ja, tror det blir- det blir påske hjemme, muligens. Ellers, siste år tok jeg den tilleggsjobb og det er du vet i løpet eh mmm hellig ja, mellom helligdager pleide jeg å jobbe også, eh så- så, ja det var ganske bra penger så vi får se. Kanskje det er mulig at denne år blir det samme eh situasjon og eh kanskje jeg skal jobbe i løpet av påske men ehm ikke- ikke helt sikkert ennå.

«Blir» brukes også om prognoser om været som Alex gjør i (4).

(4) Alex: Det er eneste ting jeg vil ha, men jeg må bare vente seks måneder og da blir det sol på [bostedet].

Ewa bruker «blir» i sammenheng med hypotetiske hendelser som i (5) hvor Ewa beskriver hvilke drømmer hun har for fremtiden. Når hun bruker blir i denne konteksten oppfattes det som om dette er en planlagt hendelse som hun vet med stor sikkerhet at skal skje i fremtiden. I dette sitatet er det tre forekomster av «blir» med framtidsreferanse, hvor alle kan tolkes å ha en hypotetisk referanse. I de to siste er leddet etter «blir»: «hvis vi klarer [det]» som gir en klar hypotetisk tolkning. Bruken av «blir» i denne konteksten er markert fordi verbet «blir» tilser at dette skal skje med stor sikkerhet, mens eksempelvis «hadde vært» ville vært mer idiomatisk å bruke i en slik hypotetisk kontekst (Golden et al., 2008, s. 236).

(5) Jeg synes det- hva vi som hele familie ønsker seg er å kanskje flytte til en større plass, leilighet eller bolig. Nå har vi liten plass, så det blir kjekt å ha litt større plass. Gutter vil ha sine egne soverom, selvfølgelig. Nå deler de, så jeg synes det blir stas hvis vi klarer det, nå med sånn nye priser og renter. Jeg vet ikke om det som realistisk, men ja, vi kan drømme. Jeg synes bortsett fra, vi skal bli ferske- ferske- nei, friske og guttene klare seg på skole og har gode venner og sånn. Og jeg synes- og større pass, det synes jeg blir fint hvis vi klarer.

Dina bruker også «blir» om en hypotetisk hendelse i (6).

(6) Dina: Ja, hvis det blir nødvendig til å liksom ta eller ja gjøre flere endringer, da skal jeg selvfølgelig prøve å redusere utgifter enda mer.

Dina bruker «blir» om overgangsfaser i livet, som å gå fra en alder til en annen som i (7) eller å fullføre en utdanning som i (8). I (8) kunne det også vært naturlig å bruke verbet «er» istedenfor «blir», men på grunn av at verbene har ulik aksjonsart er det likevel en nyanse som skiller betydningen av disse verbene. I

(7) Dina: Mmm, la meg tenke. Barnet mitt blir [alder] så det kan være litt sånn trøblete eller eh.

(8) Dina: [...] Da blir jeg ferdig med spesialisering og sånn. Eh så ideelt sett ser jeg for meg mye mer fritid og mye mindre jobb eller ja, men ja, det er hmm drømmen.

På spørsmål om framtidig bosted svarer Borys i (9) med «blir»-konstruksjonen for å markere en fortsettelse av tilsand, som er *å bo på et sted*.

(9) Borys: Nei, det blir nå [bostedet] i et par år til, men eh det er ikke godt å si på grunn av utdanningen til min samboer.

I sitatene ovenfor med «blir» kan vi se at deltakerne ikke refererer til aktive handlinger, men heller tilstander og/eller egenskaper. Flere bruker også denne konstruksjonen når de snakker om hvilke steder de skal være på i framtiden, for eksempel hvor de skal tilbringe ferien. I tillegg brukes «blir» ved overganger fra en tilstand til en annen. Vi ser tendenser til at «bli» kan betraktes av deltakerne som futurumsform av verbet «være», og deltakerne bruker dette verbet slik det polske verbet «będzie» blir brukt i førstespråket. Som oftest fører dette ikke til markert bruk, og konstruksjonene oppleves som akseptable i det muntlige målspråket. Derimot ser vi også eksempler på avvikende bruk av verbet, for eksempel i sitat (5) hvor Ewa bruker «blir» som framtidsreferanse om en hypotetisk situasjon.

«Skal»

«Skal» er, som allerede beskrevet, et modalverb som markerer en planlagt hendelse hvor det er en viss sikkerhet om at hendelsen kommer til å skje (Golden et al., 2008, s. 216), og i samsvar med verbets betydning, bruker deltakerne ofte konstruksjoner med «skal» om planlagte framtidige hendelser. Den første «skal»-konstruksjonen Alex bruker i (10) uttrykker stor sikkerhet i leddsetningen «skal reise til Polen», noe som også kommer tydelig fram gjennom verbet i hovedsetningen «jeg vet».

(10) Alex: Å vet hva? På grunn av- jeg jobber som lærer så jeg har ganske lang ferie. Eh vi har ikke egentlig så spesielt planer per nå. Jeg vet vi skal reise til Polen, for det er [...].

Chris bruker i (11) «skal» som hjelpeverb når han forteller om hva han planlegger å gjøre i påska. Gjennom blant annet adverbialet «kanskje» modererer han sikkerheten for at dette kommer til å skje. Fordi han selv kan bestemme om han skal jobbe eller ikke i påskeferien, kan «skal» brukes her uten at det markert.

- (11) Chris: Kanskje det er mulig at denne år blir det samme eh situasjon og eh kanskje jeg skal jobbe i løpet av påske men ehm ikke- ikke helt sikkert ennå.

I (12) brukes «skal»-konstruksjonen om en hypotetisk hendelse.

- (12) Alex: [...] så- jeg jobber også som fotograf- bryllupsfotograf, så jeg har tre bryllupsfotograferinger i løpet av sommer. Så hvis du skal gifte seg, så du kan bare ringe meg.

Borys forklarer i (13) at han egentlig ikke har noen spesifikke mål med hobbyene sine. I lesningen av dette sitatet er betydningen tvetydig fordi bruken av konstruksjonen kan enten tolkes deontisk eller epistemisk. Enten kan vi lese «skal»-konstruksjonen som: a. deontisk, det er vanskelig å forutsi når man kommer til å vinne penger, eller b. epistemisk, det er vanskelig å forutsi når formålet med spillet er å vinne penger. Denne distinksjonen på hvordan man kan tolke dette sitatet er viktig fordi a) bruken av «skal» er markert fordi dette modalverbet uttrykker at det er sikkert at dette kommer til å skje, og det er heller ingen andre ledd i konteksten som modererer dette leddet. Derimot er bruken av «skal» umarkert hvis dette tolkes som i b), det vil si som en betingelse for spillet.

- (13) Borys: Mmm nei, ikke noe spesielt- ikke noe som skiller seg spesielt ut. Det med samling for eksempel er jo litt vanskelig å på en måte estimere, hva du vil ha og hva du får råd til i løpet av tida som går, jeg vet ikke. Naturligvis, poker er vanskelig å forutsi når du skal vinne penger. Så det er ikke noe mål egentlig i den forstand. Det er bare en hobby.

«Skal» som hjelpeverb brukes ikke kun om planlagte hendelser i datamaterialet. Flere av deltakerne bruker konstruksjoner med «skal» som hjelpeverb, etterfulgt av «bli» som hovedverb på en måte som fører til at konstruksjonen blir markert. I (14) foretar Alex en prognose hvor han antar at lønnen hans ikke øke. I (15) bruker Ewa den samme konstruksjonen om en overgangsfase i livet til barna hennes. Siden «bli» har dynamisk aksjonsart, og har den semantiske betydningen: «å gå fra en tilstand til en annen», tolkes dette verbet ofte allerede med en framtidsreferanse når det brukes i presens.

- (14) Alex: [...] Når du egentlig jobber hos noe bedrift eller på skolen, så du kan bare glemme din lønn skal- eh bli egentlig litt større.

- (15) Ewa: [...] Og guttene mine skal bli ferdig med barnesk- nei, med ungdomsskole da. Ja, videregående skole og den andre skal bli ungdomsskole, så, det blir helt interessant med to tenåringer eh igjennom.

I (16) bruker Ewa konstruksjonen med «skal» og «bli» om et ønske for framtiden. «Skal» i denne konteksten kan tolkes som å ha den funksjonen at den markerer framtidsreferanse. Mens «bli» i denne konteksten antyder at «vi» (som henviser til Ewa og familien hennes) er syke i utsagnstidspunktet (UT), og at de håper på å gå fra tilstanden syk til frisk. Derfor er det kontekstuelle svært viktig her, og i UT er ikke Ewa og familien syk. Istedenfor uttrykker Ewa et håp om å unngå sykdom for familien sin i framtiden. I denne konteksten ville det antakelig ha vært mer naturlig å bruke et statisk verb, som for eksempel «være», framfor det dynamiske verbet «bli». I likhet med sitatene ovenfor, kunne man i tillegg byttet ut «skal» med eksempelvis «kommer til å», fordi sykdom og helse ikke er noe man har kontroll over selv.

- (16) Ewa: [...] Jeg synes bortsett fra, vi skal bli ferske- ferske- nei, friske og guttene klare seg på skole og har gode venner og sånn, og jeg synes- og større pass, det synes jeg blir fint hvis vi klarer.

I (17) snakker Alex om hvordan han tror fremtiden blir, og i denne konteksten er det relevant å vite at Alex i utsagnstidspunktet jobber som lærer på en skole. Basert på denne kunnskapen oppleves konstruksjonen med «skal» som hjelpeverb og «jobbe» som hovedverb som markert, fordi han allerede jobber på skolen. Mens bruken av «skal» i denne konteksten antyder at det er noe nytt han kanskje skal gjøre i fremtiden. Dette eksempelet viser også tendenser til at «skal» betraktes som en markør for en uavsluttet handling, slik det ble foreslått om eksemplene i (14) og (15).

- (17) Alex: Om fem år? Om fem år, det er godt spørsmål, jeg tror det blir ikke så veldig stor forandring. Jeg skal bo på [på bostedet] for det er- jeg elsker egentlig livet her. Tror jeg skal ta bilder også. Kanskje jeg skal jobbe på skolen. Hvis jeg orker det.

I (18) under snakker Chris om bedre lønn. Chris legger det fram som en betingelse for at han og samboeren skal kunne oppfylle drømmen sin, og ytringen har en hypotetisk referanse. Slik jeg leser sitatet kan jeg forkorte det Chris sier til «vi får se om vi skal tjene godt nok». Man kan som regel ikke bestemme over egen lønnsutvikling, og man bruker gjerne «kommer til å» eller «vil» når man snakker om en fremtidig hendelse som man selv ikke har kontroll over (Golden

et al., 2008, s. 216). Derfor oppleves kosnruksjonen som markert. På slutten av sitatet følger en leddsetning med «håper», noe som danner en hypotetisk ramme, og derfor ville det også vært mindre markert å bruke «kommer til å» i denne konteksten.

- (18) Chris: [...] Ååå ja vi får se om jobb og penger eh eh mmm eh hmm om det blir- om det passer med jobben vårt og penger- det blir nok- vi skal tjene godt nok til å- til å klare det så, eh det håper vi eh vi gjør.

Vi ser en lignende konstruksjon i (19) hvor Chris uttrykker en bekymring for om han kommer til å forstå meg spørsmålene under intervjuet. Dette er markert av samme grunn som nevnt ovenfor, og i likhet med forrige sitat, brukes «håper» som igjen danner en hypotetisk ramme. Fordi «skal» har et modalt innhold som kommuniserer *vilje* eller *evne* til å utføre noe, blir denne konstruksjonen markert når det brukes i en kontekst utenfor ens kontroll.

- (19) Chris: [...] Eh jeg bare håper jeg skal forstå deg, ehh om jeg forstår eh ikke eh ja. Hvis jeg ikke forstår så eh jeg skal bare si ifra at eh kanskje du kunne gjenta. Det er mulig.

Ovenfor har jeg vist til flere eksempler på sitater hvor deltakerne har brukt «skal»-konstruksjonen. I mange av sitatene brukes «skal» idiomatisk, særlig når deltakerne snakker om planlagte hendelser. Det har også blitt vis til sitater hvor konstruksjoner med «skal» som hjelpeverb har vært brukt på en markert måte. Hovedårsaken til at disse er markerte, ligger i at «skal» er et modalverb som markerer en intensjon eller en vilje til å utføre en handling (Golden et al., 2008, s. 126), mens konteksten tilsier at deltakerne ikke har noe kontroll over utfallet av disse handlingene. Derfor ville det i mange av disse tilfellene ha vært mer naturlig å bruke for eksempel «kommer til å» framfor «skal».

Dersom vi ser på hvor mange avvikende konstruksjoner hver av deltakerne har opp mot antall konstruksjoner med «skal» har Alex 3 av 10, Chris har 3 av 5 og Ewa har 3 av 9. Mens Borys (n=2), Dina (n=1) og Filip (n=4) har ingen avvik ved bruk av denne konstruksjonen. Det vil si at til sammen utgjør dette 9 av 27, som betyr at deltakerne samlet har gjennomsnittlig avvik 1 av 3 ganger når de bruker konstruksjoner med «skal». Likevel er dette veldig skjevfordelt mellom deltakerne, hvor det kun er Chris, Ewa og Alex som har avvik som har bodd i Norge i henholdsvis 4,5 år, 14 år og 11 år. Samtidig er det også disse som har flest forekomster med framtidsreferanse.

Presens

Presens-konstruksjonene inkluderer alle andre konstruksjoner (utenom «blir») hvor kun ett hovedverb bøyd i presens danner framtidreferansen. Chris snakker i (20) om mulige ferieplaner for året, men han er ikke helt sikker.

- (20) Chris: Eh hm eh, ja kanskje gå i- (siden) flere år vi vil gå tilbake til Spania. Vi har venner der, eh så håper vi å møte igjen etter fire eller fem år nå, så eh ja det kunne vi gjøre. Men eh ja, muligens, muligens det skjer. Dette år.

I (21) forteller Ewa om målene sine. «Kommer» som framtidreferanse i denne konteksten fungerer nettopp på grunn av verbets dynamiske aksjonsart.

- (21) Ewa: [...] Litt vanskelig å sette store planer fordi da kommer det skuffelse hvis du klarer det ikke.

Filip bruker i (22) presens med framtidreferanse når han snakker om hva han tenker om bosted i framtida. Han uttrykker at han ønsker å bli boende med verbet «forbli» i presens. Verbets iboende semantiske betydning er «å bli værende» (Det norske akademis ordbok, 2023).

- (22) Filip: [...] jeg tror jeg forblir [på bostedet], altså jeg trives her så jeg vil ikke flytte herfra.

De tre sitatene ovenfor med presens-konstruksjoner har alle verb med dynamiske aksjonsart, og som derfor gir en fremtidlesning. Med presenskonstruksjonene fant jeg ingen avvik blant noen av forekomstene hos deltakerne.

«Kommer til å» og «har tenkt (til) å»

Konstruksjoner med «kommer til å» brukes kun av to av deltakerne, Borys og Dina. I (23) og (24) ser vi to sitat av Borys hvor denne konstruksjonen tas i bruk. I disse kontekstene kunne også «blir» fungert som framtidreferanse.

- (23) Borys: Ja, cola og liksom den typen, men det er liksom, jeg prøver, ikke sant helst ikke, så det er ikke sikkert at det er det som kommer til å skje.

- (24) Borys: Eh nei, jeg kommer nok ikke til å ha noe tid til det, jeg jobber og styrer også det går ikke.

I (25) ser vi et eksempel hvor Dina tar i bruk konstruksjonen med hjelpeverbet «kommer til å» og hovedverbet «tjene». Her snakker hun om et ønske hun har for fremtiden.

(25) Dina: [...] Mmm ja, nei, vi får se, det blir en- jeg håper at jeg om fem år kommer til å tjene minst to ganger så mye som nå.

Dina er den eneste av deltakerne som tar i bruk «har tenkt (til) å», og denne frasen brukes om framtidige planer og mål. I (26) ser vi et eksempel på en slik konstruksjon. Ved å bruke denne konstruksjon, fremfor andre som for eksempel «skal + slutte» – som inneholder større modalitet i form av sikkerhet, tar hun bort sikkerhet og forventninger om at det skal skje.

(26) Dina: [...] jeg har tenkt på å slutte med sukker.

«Kommer til å» som kun brukes av to av deltakerne, er i samtlige forekomster umarkerte. Det samme gjelder konstruksjonen «har tenkt å» som kun brukes av Dina.

7.2.2 Eksemplariske konstruksjoner

Av de eksemplariske konstruksjoner er «vi får se» den mest frekvente konstruksjonen. Chris i (27) og Filip i (28) snakker begge om målene de har for fremtiden. Begge legger til «vi for se», og denne konstruksjonen virker å modere sannsynligheten for at det kommer til å skje.

(27) Chris: Ja, på en måte jeg må si, det er ikke at jeg må gjøre det, det som jeg sa til meg. Men jeg håper å gå litt ned med vekten min. Så ja vi får se, vi får se.

(28) Filip: Ja, altså å spise mindre godteri som alltid, men ja, vi får se om det- om det går [...].

I (29) og i (30) ser vi at Chris og Alex bruker det samme eksemplaret, som nesten kan ansees som en forlengelse av det overnevnte eksemplaret.

(29) Chris: Jeg må- jeg skal- jeg planlegger å begynne neste uke, men vi får se hvordan det blir.

(30) Alex: Jeg har lyst å reise til eksempel til barna USA. Så det er flere planer egentlig. Men vi får se hvordan det blir.

I (31) ser vi at Dina bruker et annet eksemplar, som ofte kommer i følgende form: «må man da/så må man», etterfulgt av et annet eksemplar «vi får se».

- (31) Dina: endringer. Hmmm, nei jeg har ikke tenkt så mye på det. Ja, hvis det blir nødvendig til å liksom ta eller ja gjøre flere endringer, da skal jeg selvfølgelig prøve å redusere utgifter enda mer, men det- hvis man må da må man, men ja, vi får se.

Som sitatene ovenfor viser, brukes de eksemplariske konstruksjonene som framtidsreferanse i forskjellige kontekster som tilleggsfraser. Ofte virker disse konstruksjonene å dempe sikkerheten for at en hendelse kommer til å skje. Ved bruk av denne konstruksjonen finner jeg ingen avvik.

7.2.3 Modale konstruksjoner

Flere av deltakerne bruker konstruksjoner med «håper», «ønsker» og «har lyst til» når de snakker om sine mål og drømmer for framtiden. Dina bruker en konstruksjon med «håper» når hun i (32) forteller at hun ikke har lagt noen ferieplaner enda.

- (32) Dina: Ja, det føles som om jeg allerede har hatt ferie, på en måte. Men nei, jeg har ikke laget noen planer, men eh ja jeg håper å reise til utlandet.

På spørsmål om Chris har noen mål for året svarer han i (33) med «håper» som hjelpeverb. Ved å bruke dette verbet fremfor for eksempel «skal» modererer han sikkerheten for at det kommer til å skje.

- (33) Chris: [...] Men jeg håper å gå litt ned med vekten min.

I (34) til (39) ser vi eksempler på konstruksjoner med «ønsker» og «ha lyst til» som begge er volitive konstruksjoner med framtidsreferanser (Vannebo, 1985, s. 46). Deltakerne bruker ofte de modale konstruksjonene om ønsker for framtiden, noe som ofte ikke er noe de har planlagt, eller noe de ikke vet om kommer til å skje.

- (34) Alex: [...] Det eneste ting nå, jeg ønsker egentlig å reise til for eksempel Gran Canaria og (trenge) litt sol.

- (35) Chris: [...] Ønsker å ha litt mer tid å eh ja å bruke sammen.

- (36) Dina: Nei, egentlig ikke. Eh jeg har- jeg ønsker å lære meg å gå på ski, også.

- (37) Ewa: [...] Jeg har sånn litt- ønsker meg i hvert fall å bli mer aktiv og trene litt mer og bli litt sånn eh- har- finne bedre balanse mellom liv og jobb og sånn, ja.

- (38) Alex: Nei, du kan bare vente med det. Men jeg, så vi skal reise egentlig til Polen, også i høstferie vi har lyst å reise til Paris. Til å vise noe til barn.

- (39) Filip: [...] jeg ser- altså jeg tror ikke det blir i barnehage. Jeg- snart blir det ti år siden jeg begynte i barnehagen, så jeg har lyst til å prøve noe annet, så det blir kanskje en annen jobb.

De modale konstruksjonene brukes særlig om framtidige mål og drømmer når disse ikke er planlagte, og dermed uttrykkes framtidige ønsker framfor planer gjennom disse. Ved bruk av disse konstruksjoner finner jeg ingen avvik hos noen av deltakerne.

7.2.4 Konstruksjoner uten (finit) verb

Nedenfor i (40) svarer Filip på spørsmål om han har satt seg noen mål for det kommende året. Når han svarer, bruker han konsekvent infinitiv (enten med eller uten infinitivartikkelen *å* foran).

- (40) Intervjuer: Nå som det nye året har startet, har du satt deg noen mål eller nyttårsforsetter for det her året?

Filip: Ja, altså å spise mindre godteri som alltid, men ja vi får se om det- om det går. Og så kanskje trene litt mer og sånn, ja. Kanskje bytte jobb i framtiden. Ja, noe- altså ikke noe sånn- ikke noe spesielt, men bare litt som leve sunt. Kanskje ha litt sånn- kanskje, ja, bytte jobb i framtiden, kanskje ikke i år enda, men tenke litt på det og sånn, hva som- hva som passer best for meg.

I likhet med (40), har ikke svaret til Borys i (41) noe finitt verb når han svarer på spørsmål om han har noen ferieplaner. Men sitatet til Borys under er helt verballøst. Dette er et kjennetegn ved samtalegrammatikk. Den sekvensielle organiseringen i muntlige samtaler fungerer slik at den første turen i et nærhetspar legger til grunn en temporal forankring, og på denne måten kan neste tur i nærhetsparet fortsette på den samme temporale forankringen fra turen før uten et finitt verbal eller et verbal i det hele tatt (Clift, 2016, s. 70).

- (41) Intervjuer: Har du noen ferieplaner for i år?

Borys: Nei, en liten tur til [land], men ikke noe spesielt egentlig.

Tempusreferansen i konstruksjonene uten (finit) verb dannes ved at den forankrer seg til den foregående turen. Dette fungerer fordi den første turen danner referanse for den andre turen i et nærhetspar. Jeg finner ingen tilfeller hvor slike konstruksjoner fører til avvik.

7.2.5 Oppsummering

I dette delkapittelet har jeg gjennomgått samtlige konstruksjoner som jeg har kodet med framtidstempus i datamaterialet. Ved å vise til utvalgte sitater hvor de verbale konstruksjonene enten er umarkerte eller markerte med hensyn til konteksten, ser vi hvordan de ulike deltakerne uttrykker fremtid i målspråket. Det kan virke som at «blir» brukes som en ren futurumsform av verbet «være» av deltakerne, og bruken av dette kan minne om måten verbet «być» brukes på i polsk. Vi finner flest avvik ved bruk av «skal»-konstruksjoner, og dette gjelder spesielt bruk av «skal» når hendelsen ikke kan planlegges eller bestemmes over. Presens, presens futurum og de modale konstruksjonene brukes stort sett på en idiomatisk måte. De eksemplariske konstruksjonene brukes ofte som tilleggsfraser eller som fyllfraser. Konstruksjonene uten (finit) verb tar referanse i setningen før.

8 Diskusjon

I denne masteroppgaven har jeg presentert tidligere forskning innenfor tempustilegnelse og S2, som blant annet viser at S2-innlærere ofte overbruker «skal» som framtidstempus (Kajerová , 2007; Pepper, 2012). For å kunne belyse oppgavens problemstilling: *Hvordan bruker polske andrespråksinnlærere framtidstempus i norsk, og hvilke utfordringer har de med denne kategorien*, har jeg presentert oppgavens teoretiske tilnærming til S2-tilegnelse og deretter forklart det norske og det polske tempussystemet med hensyn til futurum. Videre har jeg presentert oppgavens metodologiske tilnærming som er kvalitative semi-strukturerte intervju. I analysekapittelet ble resultatene framstilt og analysert. Videre følger en diskusjon av funnene som ble gjort i analysekapittelet, samt implikasjoner av studien og en diskusjon av oppgavens metodologiske tilnærming.

8.1 Hvilke fremtidsformer bruker deltakerne?

I resultatdelen kommer det tydelig frem at de kanoniske konstruksjonene er størst blant deltakerne. At denne kategorien er den største er som forventet fordi den har flest underkategorier, i tillegg til at disse konstruksjonene blir ansett for å være *standarder* for hvordan man konstruerer futurum i norsk. Av de kanoniske konstruksjonene er det konstruksjoner med «blir» og «skal» som er de mest frekvente. Men det er også ved bruk av disse konstruksjonene at vi finner flest avvik. «Kommer til å» blir derimot kun brukt av to av deltakerne. At «kommer til å» ikke brukes mer hyppig er et overraskende funn fordi dette er en standardisert konstruksjon som, til sammenligning med «skal», i større grad er nøytral med tanke på det modale innholdet som uttrykker sikkerheten til hendelsen (Golden et al., 2008, s. 216).

8.1.1 Hvorfor brukes «blir» så hyppig?

Et annet interessant funn med hensyn til de kvalitative resultatene er at det kan se ut til at deltakerne betrakter «blir» som en ren futurumsform av verbet «være». Dette kan skyldes måten det polske verbet «być» brukes på i førstespråket, og at deltakerne oppfatter at dette kan oversettes direkte til «være – bli». Når innlærerne oppfatter at det er identitet mellom det polske og det norske verbet, kan dette ofte føre til transfer fra S1 til målspråket (Gujord & Randen, 2019, ss. 133-136). Som det ble vist til i sitatene i resultatkapittelet, bruker deltakerne ofte «blir» i sammenheng med planer, som for eksempel hvor de skal tilbringe ferier, og «blir»

brukes også av noen om hypotetiske hendelser. Dette fører derimot sjelden til avvik, og i de fleste tilfellene er ytringene idiomatiske for muntlig norsk. Når «blir»-konstruksjonen brukes om hypotetiske hendelser, slik som for eksempel Ewa gjorde i (5), oppleves konstruksjonen som markert i lys av konteksten. «Blir» tilsier en stor sikkerhet om at noe kommer til å skje, mens en hypotetisk hendelse er et tenkt scenario, og derfor samsvarer ikke verbet med konteksten. Som regel brukes preteritum perfektum-konstruksjoner, som for eksempel «hadde vært», for å markere at hypotetiske hendelser (Golden et al., 2008, s. 236).

Ved å bruke «blir» såpass frekvent som framtidsreferanse, kan det tenkes at dette er en metode for å simplifisere framtidstempus av verb. Som vi har sett fungerer «bli» som framtidsreferanse i mange ulike kontekster, og i noen tilfeller fungerer denne konstruksjonen også når det ville vært idiomatisk å bruke «komme til å» eller «skal».

Det kan se ut til at deltakerne former svarene sine med et fokus på beskrivelser av tilstander framfor handlinger. Konstruksjonen «blir» brukes særlig ofte i kontekster hvor framtidige tilstander og egenskaper beskrives, og ikke om fysiske handlinger. Se for eksempel sitat (1) gjengitt i (42) hvor Filip sier «påske *blir* Polen» framfor eksempelvis «jeg skal *dra* til Polen» eller «jeg skal *feire* påske i Polen». I analysen viste jeg til flere sitat som brukte samme konstruksjon på lignende måter, med å vektlegge tilstander og egenskaper, framfor handlingene.

- (42) Filip: Ja det er noen planer, altså påske blir Polen og sommer kanskje i [land], men det er ikke sikkert enda, ja, med gruppe venner.

I tillegg er det verdt å merke seg at det kan virke som at flere av deltakerne vektlegger framtidige overgangsfaser, det vil si «å gå fra en tilstand til en annen», framfor tilstanden *etterpå*. For eksempel sier Dina i (8) at «da blir jeg ferdig med spesialiseringen min» og Ewa sier i (15) at «guttene mine skal bli ferdig med ungdomsskole». Begge er svar på spørsmål om hvordan de tror livet ser ut om fem år. Ved bruk av «blir» framfor «være» virker det her derimot som at de retter fokus mot overgangen framfor tilstanden. Dette er likevel ikke evidens på hvordan innlærerne ønsker å formidle informasjonen, men er heller et resultat av bruken av «blir» oppfattes i den gitte konteksten. Dette fører heller ikke til markert bruk, men distiksjonen mellom å bruke «bli» eller «være» formidler et skille på overgang og varighet (Golden et al., 2008, s. 87).

8.1.2 Tendenser ved bruk av «skal»

Til tross for flere markerte konstruksjoner, finner jeg ikke tendenser til at bruken av «skal» overgeneraliseres som uttrykk for futurum på tvers av deltakerne. Dette skiller seg noe fra tidligere forskning, som for eksempel Kajerová (2007) og Pepper (2012) fant begge tendenser til at S2-innlærere generelt overgeneraliserer bruken av «skal» når de uttrykker futurum, men mine funn stemmer likevel med Peppers, som viste at blant annet de polske innlærerne gjorde dette i mindre grad enn de nederlandske. Derimot undersøker begge studiene det skriftlige mellomspråket til innlærere som har kort botid (ofte under 5 år) i Norge. Denne studien skiller seg fra disse ved at jeg har sett på det muntlige mellomspråket til innlærere hvor de fleste har bodd i Norge i 9 år eller mer. De fleste har altså bodd lengre i Norge og har gjennom mer innputt skaffet seg mer erfaring med målspråket. Unntaket er Chris, som kun har bodd i Norge i fire og et halvt år, og dersom vi tar antall forekomster av «skal» som framtidsreferanse og hvordan «skal» brukes ulike kontekster, kan det virke som at Chris overgeneraliserer bruken av «skal». Dersom dette stemmer kan det antyde at polske S2-innlærere i tidlige stadier av mellomspråket overgeneraliserer «skal» i futurum, men at dette justeres etter hvert som innlæreren får mer innputt og erfaring med målspråket.

Det er ikke kun Chris som har avvik ved bruk av «skal»-konstruksjonen. Både Ewa og Alex, som har bodd i Norge i henholdsvis 14 år og 11 år, har begge produsert markerte fraser med «skal» som hovedverb. I disse avvikene brukes «skal» som hjelpeverb når det enten hadde vært nok å bruke kun presens eller en konstruksjon med «kommer til å». Til sammenligning finner jeg få slike eksempler hos Dina og Filip, som begge har bodd i Norge i 9 år. Derimot har særlig Dina, men også Filip, svært få forekomster med «skal»-konstruksjonen, noe som kan tyde på at istedenfor å ha en idiomatisk bruk av «skal» som framtidsreferanse, filtrerer innlærerne denne konstruksjonen ut, og velger heller andre alternative konstruksjoner.

Deltakerne med mindre erfaring med målspråket bruker flere av de eksemplariske konstruksjonene. En årsak til dette kan være at eksemplarer er saliente, og på grunn av dette får deltakerne mer innputt av disse konstruksjonene tidlig i innlæringsprosessen (Wulff & Ellis, 2017, ss. 38, 40). Disse konstruksjonene kan også kopieres direkte og brukes om og om igjen. Mens for de mer erfarne deltakerne bruker de flere ulike konstruksjoner og automatisert disse, og dermed har de et større repertoar når de skal uttrykke seg om ulike framtidige planer og hendelser. De av deltakerne som i større grad mestrer å variere hvilke konstruksjoner de

bruker i ulike kontekster med hensyn til verbalfrasens semantiske betydning, aksjonsart og modale innhold (Vannebo, 1985, s. 51), er sannsynligvis også de som har fått mest innputt og erfaring med målspråket.

I diskusjonen av hvilke konstruksjoner som brukes for å uttrykke futurum av S2-innlærerene, er det også verdt å legge merke til hvilke konstruksjoner som deltakerne bruker lite, eller ikke bruker i det hele tatt, og mulige årsaker til dette. Som allerede nevnt dukker «kommer til å» svært lite opp i datamaterialet. I tillegg er det verdt å legge merke til at «vil» som hjelpeverb for å markere framtidsreferanse ikke brukes i det hele tatt. I og med at «vil» beskrives som et mer formelt verb i sammenheng med framtidsreferanse, og at det derfor også er vanligere i skrift (Golden et al., 2008, s. 217), er dette likevel ikke så overaskende. «Vil» brukes kun i konstruksjoner som ble tolket med modal lesning framfor framtidslesning i datamaterialet. Kajerová (2007) finner i sin masteravhandling om bruk av futurum i norsk at tjekkiske S2-innlærere foretrekker «kommer til å» framfor «vil» i mindre formelle settinger. Fraværet av «vil» som framtidsreferanse kan forklares med grunnlag i Kajerová sin konklusjon. Siden de polske deltakerne ikke bruker «vil» som framtidsreferanse, kan konklusjonen til Kajerová tilsynelatende stemme også i denne studien. Men fordi vi vet at deltakerne i dette projektet nesten ikke bruker «kommer til å» kan jeg ikke trekke samme slutning.

Noen av deltakerne bruker også konstruksjoner med «skal» som hjelpeverb og «bli» som hovedverb på en markert måte. Eksempelvis i (14) og (15) gjengitt i (43) og (44). Gjennom disse sitatene underbygges hypotesen om at «blir» betraktes som futurum av «være». Derimot er bruken av «skal» mer tvetydig i denne sammenhengen. «Skal» kan i disse konstruksjonene ansees som enten å ha som hovedfunksjonen og markere modalitet, eller å ha som hovedfunksjon og markere framtid. Hvis vi antar at deltakerne betrakter «blir» som futurum av «være», ville det ha vært overflødig å bruke «skal» i denne konstruksjonen fordi dette verbet som regel leses med framtidsreferanse. Siden det i tillegg kan virke som at bare to av deltakerne bruker «kommer til å» i kontekster hvor de kan brukes, som konstruksjon for å uttrykke fremtid, er det tenkelig at resten av informantene i stor grad veksler mellom konstruksjoner med «blir» og «skal» for å uttrykke framtid. En mulig tolkning av disse konstruksjonene er at «skal» brukes for å markere en uavsluttet handling, slik det imperfektive aspektet gjør i polsk, og dermed fungerer «skal»-konstruksjonen som en kompensasjon for fraværet av et imperfektivt aspekt i norsk.

- (43) Alex: [...] Når du egentlig jobber hos noe bedrift eller på skolen, så du kan bare glemme din lønn skal- eh bli egentlig litt større.
- (44) Ewa: [...] Og guttene mine skal bli ferdig med barnesk- nei, med ungdomsskole da. Ja, videregående skole og den andre skal bli ungdomsskole, så, det blir helt interessant med to tenåringer eh igjennom.

8.1.3 Hva brukes istedenfor «kommer til å»?

Av analysen kommer det frem at de avvikene vi finner ved bruk av «skal»-konstruksjonene kunne vært unngått dersom deltakerne hadde brukt «kommer til å» istedenfor. At det til sammen er kun fem forekomster av «kommer til å» fordelt på to deltakere, kan tyde på at de resterende fire deltakerne ikke har bruker denne konstruksjonen, enten i det hele tatt eller i andre kontekster. At «kommer til å» ikke brukes mer frekvent blant deltakerne er derfor interessant fordi denne konstruksjonen beskrives som en mer muntlig og uformell formulering som gjerne brukes når ingen kan bestemme over den fremtidige hendelsen (Golden et al., 2008, s. 216). Ofte når det ville vært idiomatisk å bruke «kommer til å» brukes det isteden «skal» som fører til en markert konstruksjon. Chris, Alex og Ewa var de tre som hadde avvik ved bruk av «skal»-konstruksjonen, og i flere av ytringene med «skal» kunne de unngått avvik dersom de hadde brukt «kommer til å» istedenfor. For å illustrere dette kan vi se tilbake på sitatene (14), (16) og (19) gjengitt i (45), (46) og (47). I alle disse sitatene brukes «skal» om en framtidig hendelse som deltakerne ikke kan bestemme over selv, og derfor gjør bruken av «skal» ytringene markert.

- (45) Alex: [...] Når du egentlig jobber hos noe bedrift eller på skolen, så du kan bare glemme din lønn skal- eh bli egentlig litt større.
- (46) Ewa: [...] Jeg synes bortsett fra, vi skal bli ferske- ferske- nei, friske og guttene klare seg på skole og har gode venner og sånn, og jeg synes- og større pass, det synes jeg blir fint hvis vi klarer.
- (47) Chris: [...] Eh jeg bare håper jeg skal forstå deg, ehh om jeg forstår eh ikke eh ja. Hvis jeg ikke forstår så eh jeg skal bare si ifra at eh kanskje du kunne gjenta. Det er mulig.

For Alex, Chris og Ewa kan det virke som om de bruker «skal» der de kunne ha brukt «kommer til å». Borys og Dina bruker «kommer til å», men Filip bruker ikke denne konstruksjonen i det hele tatt.

8.1.4 Hvorfor brukes ikke «kommer til å» mer?

I forrige delkapittel diskuterte jeg hvorfor så få av deltakerne bruker «kommer til å» og hva som brukes istedenfor som framtidsreferanse. Det er likevel viktig å understreke at selv om de fire deltakerne ikke bruker «kommer til å» i datamaterialet, til tross for at alle har tilfeller hvor denne konstruksjonen kunne vært brukt, er ikke dette evidens på at deltakerne ikke har tilegnet seg denne konstruksjonen. Men fraværet av «kommer til å» i datamaterialet viser likevel tendenser på at de aktuelle deltakerne bruker denne konstruksjonen lite som framtidstempus. Med bakgrunn i UB-teori, vil jeg nå presentere tre hypoteser for hvorfor denne konstruksjonen brukes så lite av innlærerne.

Hypotese A handler om innputt og frekvens. Innlærerne har ikke fått nok innputt, eller denne konstruksjonen er ikke nok frekvent, og dermed har innlærerne ikke enda fått nok erfaring med konstruksjonen, noe de kompenserer med å bruke «skal» eller «blir» i kontekster hvor det ville vært idiomatisk å bruke «kommer til å». Nok frekvens og innputt av konstruksjoner er en nødvendig betingelse får å tilegne en konstruksjon i mellomspråket (Wulff & Ellis, 2017, s. 40).

Hypotese B handler om konstruksjonenes saliens. Dersom vi går ut ifra at «kommer til å» ikke er ikke et salient eller framtrædende trekk for innlærerne, kan det tenkes at innlærerne bruker andre konstruksjoner, selv om konteksten tilsier at «kommer til å» hadde vært mer naturlig. For innlærerne kan det altså være at konstruksjonen «kommer til å» ikke er frekvent nok eller framtrædende nok (salient) i inputten de mottar (Wulff & Ellis, 2017, s. 40).

Hypotese C omhandler innlærernes egne kognitive egenskaper. Innlærerne som ikke bruker «kommer til å» som konstruksjon kan ha en mental blokkering for denne konstruksjonen, noe som gjør at denne konstruksjonen er mindre tilgjengelig for de aktuelle deltakerne. Dersom denne hypotesen stemmer kan det skyldes flere ting, og ikke usannsynlig er det en kombinasjon av de følgende faktorene. Først og fremst kan det være vanskelig å endre på vaner og rutiner som allerede fungerer (Gujord & Randen, 2019, s. 38). I flesteparten av forekomstene av framtidsreferanse fungerer konstruksjonen som brukes i den gitte

konteksten. Og de gangene konstruksjonen er markert eller fører til avvik, lykkes fremdeles deltakerne med å kommunisere det de ønsker å kommunisere. Derfor får de heller ikke noe negativ respons slik at de er nødt til å korrigere seg selv (Gujord & Randen, 2019, s. 32).

Likevel vet vi at to av deltakerne bruker konstruksjoner med «kommer til å» for å markere framtidsreferanse, og samtlige av disse brukes idiomatisk. Dermed så vet vi at med polsk som S1 har mulighet til å tilegne seg og bruke denne konstruksjonen i målspråket. Dette er imidlertid de to deltakerne som har færrest konstruksjoner av alle samlet sett. Borys har bodd i Norge i 21 år, og flyttet hit da han var 12 år. At Borys har bodd her såpass lenge og flyttet hit i relativt ung alder, kan ha gitt han bedre forutsetninger med språklæringsprosessen ifølge hypotesen om at det finnes en kritisk periode for språktilegnelse (Gujord & Randen, 2019, s. 55). Men det er heller ikke gitt at det er de deltakerne som har lengst oppholdstid i Norge, som også er de som har fått mest innputt og erfaring med målspråket. Eksempelvis oppgir Ewa som har bodd i Norge i 14 år at hun stort sett bruker engelsk på jobb og polsk hjemme med familien. Det vil si at hun har mye færre arenaer i hverdagen hvor hun praktiserer norsk, og dermed er det tenkelig at hun har mindre innputt og utputt enn noen av deltakerne som har bodd kortere i Norge enn hun har. Dina, som har bodd i Norge i 9 år, bruker derimot norsk på jobb, noe som naturligvis gir henne mye mer daglig innputt og utputt av målspråket. Det samme gjelder Filip som også har bodd i Norge i 9 år. Han bruker norsk på jobb, i tillegg oppgir han at han begynte å ta norskkurs i Polen *før* han flyttet til Norge, noe som betyr at han i realiteten har lært norsk lengre enn hva oppholdstiden hans tilsier.

8.1.5 Andre funn

I polsk er det et eget tempus for å uttrykke futurum, noe som står i kontrast med det norske tempussystemet hvor det ofte kun brukes et verb med presenstempus for å markere framtidsreferanse. Av denne grunnen kunne man ha forventet at de polske S2-innlærerne ville benytte seg mer av eksempelvis «skal»-konstruksjoner. Likevel viser det seg at deltakerne har få utfordringer med presens som framtidsreferanse og disse brukes omtrent 1 av 5 ganger av forekomstene i datamaterialet, noe som er relativt frekvent. I tillegg brukes ofte verb med dynamisk aksjonsart som framtidsreferanse. Dette tyder på at deltakerne har tilegnet seg denne kategorien og at de ikke har utfordringer med den, til tross for at dette skiller seg veldig fra S1-språket deres. Dette gjelder også de modale konstruksjonene med «ønsker», «håper»

og «har lyst til». Disse konstruksjonene har et veldig tydelig semantisk innhold, noe som kan føre til at de er mer forståelige for S2-innlærerne, og dermed lettere å tilegne seg.

Vi kan se at Chris bruker mange flere eksemplariske konstruksjoner enn resten av deltakerne. Disse er faste konstruksjoner som gjenbrukes, og er derfor svært frekvent i innputten noe som fører til at de blir framtrædende. Derfor kan det tenkes at innlærere med mindre innputt og erfaring med målspråket vil bruke slike konstruksjoner mer. Dette stemmer overens med at Chris har bodd her i under fem år, mens resten har bodd her i over ni år.

Konstruksjoner uten (finit) verb viser også en kunnskap hos deltakerne hvor de kan forankre tidsreferansen i sin ytring til den foregående turen, som ofte er spørsmålet mitt. I tale er dette tillat, og veldig vanlig. Deltakerne som bruker disse konstruksjonene har heller ingen markerte setninger hvor det mangler en tidsreferanse, fordi denne forstås ut ifra konteksten.

8.3 Implikasjon av studien

Gjennom analysen av resultatene og diskusjon av disse, kan vi se at flere av deltakerne i noen grad overgeneraliserer bruken av «blir», og i noen tilfeller «skal». Selv om samtlige deltakere har opplyst at de enten tar eller har tatt norskkurs, har jeg ikke oversikt over hvilke kurs de har tatt eller hva som har blitt undervist på disse kursene. Til tross for dette er det likevel tenkelig at (eksplisitt) undervisning om framtid i norsk vil være gunstig for S2-innlærere, uavhengig av deres S1. I tillegg til at deltakerne bruker «blir» og «skal» hyppig som framtidsreferanser, ser vi også at de fleste deltakerne ikke bruker «kommer til å», og ingen av deltakerne bruker «vil» som framtidsreferanse.

Selv om studien først og fremst undersøker det muntlige språkbruket til voksne S2-innlærere som har relativt lang oppholdstid i Norge, har denne studien likevel noen implikasjoner som kan være relevant i forbindelse med S2-undervisning og S2-forskning. Først og fremst er det viktig i S2-undervisning at det undervises eksplisitt om framtid i norsk. Undervisningen burde vise til ulike konstruksjoner og hvilke kontekster de som regel brukes i. Det vil si mer kontekstuell forankret undervisning, og mer om framtidshendelser som handlinger fremfor tilstander.

På grunn av studiens kvalitative art, og at det dermed ikke er nok deltakere eller et stort nok datamateriale, kan ikke funnene i denne studien generaliseres for alle polske S2-innlærere.

Derfor er det nødvendig å utføre ytterligere studier innenfor tematikken for å kunne foreta generaliserende konklusjoner for S2-innlærere av norsk med polsk som S1, og eventuelle S2-innlærere med andre språkbakgrunner. Videre ville det vært interessant å undersøke bruken av «blir» ytterligere og eventuelt også bruken av «skal» vs. «kommer til å», men hensyn til futurum.

8.4 Metoderefleksjon

I utgangspunktet ønsket jeg å inkludere en kontrollgruppe bestående av S1-brukere av norsk for å ha sammenligningsgrunnlag mellom S1- og S2-brukere av norsk med tanke på hvilke konstruksjoner som brukes, og hvordan de brukes. Datamaterialet fra de seks deltakerne kan alene si mye om hvordan de polske S2-innlærere bruker norsk futurum, og ved bruk av egen intuisjon kan jeg bedømme hvor grammatisk det er.

Siden metodebruken i denne studien er kvalitativ, og jeg kun har intervjuet seks S2-innlærere med ulike forutsetninger (for eksempel med tanke på oppholdstid i Norge), er ikke funnene i denne studien eksternt generaliserbare, men de er overførbare til lignende kontekster (Robson, 2002). Det vil si at funnene i denne studien kun er gyldige for de aktuelle deltakerne. Likevel kan funnene gi indiksjoner på tendenser hos polske S2-innlærere og hvordan de uttrykker futurum, og muligens også S2-innlærere med andre S1 som her et lignende tempussystem som polsk.

Med hensyn til studieobjektet i denne masteroppgaven er den metodiske tilnærmingen i denne studien innovativ med hensyn til studieobjektet, da det finnes svært få som har undersøkt hvordan S2-innlærere uttrykker framtidsreferanse i norsk, og spesielt ikke muntlig. Dette resulterer i nye data som Dette kan bidra til ny innsikt i hvordan S2-innlærere brukes fremtidstempus i norsk og hvilke utfordringer de ha. At det finnes få lignende studier med tanke på metodebruken resulterte i at jeg måtte forsøke å finne gode løsninger for gjennomføringen av datainnsamlingen selv. I utarbeidelsen av intervjuguiden var en av utfordringene å formulere spørsmål som skulle provosere fram framtidsreferanser, samtidig som at deltakerne ikke kunne «speile» verbalkonstruksjonen i svaret sitt. Dette kan også ha resultert i at noen av deltakerne nettopp brukte konstruksjoner uten (finit) verb, fordi de tok referanse i det foregående spørsmålet – noe som er naturlig å gjøre i en muntlig samtale. Til

tross for at noen slike konstruksjoner dukket opp i datamaterialet, opplevde jeg at jeg i stor grad lyktes med å tvinge fram bruk av framtidsreferanser.

En annen utfordring jeg møtte på var ved utformingen av koder og kodingen av datamaterialet. Siden det ikke fins noen bestemte konstruksjoner som er markert med futurum i norsk, og det i enkelte kontekster kan være tvetydig hvorvidt en verbalfrase har framtidsreferanse, var det tidvis utfordrende å lage koder og definere hva skulle defineres som futurum. Et eksempel på dette er de modale konstruksjonene: Å *ønske* noe er noe man gjør i utsagnsøyeblikket, men som Vannebo (1985, s. 46) beskriver, vil språkhandlinger som uttrykker *ønsker* automatisk tolkes med framtidsreferanse fordi denne språkhandlingen krever at setningsinnholdet tolkes framtidig. Likevel valgte jeg å ikke inkludere bruk av «vil», «kan» og «må» da jeg tolket disse med et mer modalt innhold enn som framtidsmarkører. At jeg har en dobbeltrolle som forsker og intervjuer svekker delvis påliteligheten til studien, da bias ikke kan utelukkes. Derfor kan analysen av funnene kun betraktes som en representasjon av virkeligheten.

Utvalget mitt skiller seg fra mange S2-studier ved at de fleste av mine deltakere har lang oppholdstid i Norge, noe som kan ansees som en styrke fordi dette supplerer på med kunnskap om noe vi ikke vet så mye om fra før. Likevel har jeg inkludert én deltaker med kortere oppholdstid, Alex som har bodd i Norge i fire og et halvt år. Siden utvalget inkluderer S2-innlærere med ulik erfaring i målspråket gir dette et visst sammenligningsgrunnlag mellom deltakerne, og det kan dermed være mulig å se en sammenheng mellom oppholdstid i Norge og bruk av konstruksjoner.

Med alle metoder følger styrker og svakheter. Med bakgrunn i at det ikke er gjennomført lignende studier med hensyn studieobjektet, kan metodebruken sies å være ny. Dette fører til at det i større grad må prøves fram å finne den beste måten å utføre datainnsamlingen på. Hensikten med spørsmålene i intervjuguiden var at de skulle fremprovosere bruk av framtidstempus. Datamaterialet fra hver av deltakerne varierer på mengden, og jeg endte heller ikke samlet sett opp med et stort datamateriale. Dette er en svakhet fordi et mindre datamateriale fører til mindre forekomster av konstruksjonene, noe som svekker gyldigheten til resultatene.

Variasjonen mellom deltakerne kan også være en feilkilde. For å få en bedre oversikt over, og et mer illustrerende bilde av, størrelsen på hver av deltakernes datamateriale kunne jeg ha samlet inn data på nøyaktig hvor stort, eller hvor mange grammatiske enheter (ytringer/setninger med tempus) hver deltaker har i forhold til framtidsreferanser. Dette har jeg likevel valgt å ikke gjøre. I det muntlige språket er det vanskelig å definere hva som kvalifiserer til en fullstendig grammatisk enhet fordi vi ikke snakker i fullstendige setninger, men mer oppstykket med korrigeringer. På bakgrunn av dette har jeg derfor kun valgt å ta framtidsreferansene i betraktning ved fremstillingen og analysen av datamaterialet.

I tillegg er det viktig å understreke at forskningsobjektet er det muntlige språket. Muntlig språkbruk kan påstås å være mer komplekst enn skriftlig språk. Dette skyldes turtakingssystemet og dets sekvenser som styrer den muntlige produksjonen, og dette fører til at infinitivkonstruksjoner er akseptable i disse kontekstene (Clift, 2016, s. 70). For eksempel har jeg inkludert konstruksjoner uten (finit) verb blant framtidsreferansene. Disse konstruksjonene ville ikke vært grammatikalske i en formell skriftlig tekst, men i muntlig tale er disse idiomatiske. Det samme kan gjelde den frekvente bruken av «blir», da det i muntlig språk er mye vanligere med forenklinger. Dermed er det i noen tilfeller utfordrende å vurdere hva som er, og hva som ikke er, markert språkbruk, fordi det til en viss grad ikke er klart hvilke grammatiske regler som gjelder. Men det er også nettopp på grunn av dette at det er spesielt interessant og verdifullt å forske på muntlig språkbruk hos S2-innlærere, fordi en annen innfallsvinkel ofte vil gi andre resultater enn tidligere, og dermed bidrar til økt kunnskap om fenomenet.

9 Oppsummering og konklusjon

I denne studien har jeg forsøkt å belyse problemstillingen: *Hvordan bruker polske andrespråksinnlærere framtidstempus i norsk, og hvilke utfordringer har de med denne kategorien?* Studien er basert på kvalitative semi-strukturerte intervju med seks polske S2-innlærere som alle er voksne, og jeg har hatt en bruksbasert tilnærming til S2-tilegnelse. Analysen av resultatene viser at særlig tre av deltakerne bruker «skal» framtidstempus på en markert måte, mens resten nesten ikke bruker denne konstruksjonen. Likevel tyder ikke studien på at deltakerne overgeneraliserer regelen av «skal» som tidligere studier har vist. En mulig årsak til dette kan være at deltakerne i denne studien har bodd lengere i Norge enn i andre studier, og at de derfor har mer innputt og erfaring med målspråket.

Derimot viser analysen at «blir» brukes svært frekvent på tvers av deltakerne. Og analysen antyder at bruken av denne konstruksjonen kan være et resultat av transfer fra førstespråket. Deltakerne bruker «blir» på samme måte i norsk som verbet «będzie» brukes i polsk, noe som kan tyde på at deltakerne betrakter verbet som en ren futurumsform av «być», som kan oversettes med «være». Likevel er «blir» et verb som brukes frekvent av førstespråksbrukere, og særlig i tale. På bakgrunn av dette kan det også tenkes at den frekvente bruken av «blir» er et resultat av forenklinger i tale, og at dette er annerledes for de aktuelle deltakerne når de skriver.

Et annet funn er at kun to av de seks deltakerne bruker konstruksjonen «kommer til å» som framtidstempus. Dette er et overraskende funn fordi dette er en frase som ofte brukes i tale og i mer uformelle settinger. Her kan det tenkes en korrelasjon mellom bruken av «skal» hos noen av deltakerne, og den frekvente bruken av «blir». Dersom «kommer til å» er en konstruksjon som de aktuelle deltakerne opplever som lite framtreddende i innputten er det mulig at de kompensere med at de ikke har tilegnet seg denne konstruksjonen i målspråket ved å overbruke «skal» og «blir». Eksplisitt undervisning med fokus på kontekstuelle forhold kan være et verktøy for å gjøre denne konstruksjonen mer framtreddende for S2-innlærere av norsk.

Samtidig ser vi at deltakerne bruker andre konstruksjoner for å markere fremtid. Ingen av informantene viser utfordringer med presens-formen, noe som viser at de har omstilt seg fra sitt S1 hvor de har et morfologisk skille mellom nåtids- og framtidstempus. I tillegg ser vi at

det ved bruk av de modale konstruksjonene «håper», «ønsker» og «har lyst til» heller ikke er tegn til utfordringer, noe som kan bunne i at disse konstruksjonene har et veldig konkret semantisk innhold som tilsier at disse uttrykker framtidsreferanse.

Likevel gjelder ikke alle funnene samtlige av deltakerne, noe som viser at det er mange faktorer som påvirker S2-tilegnelsen, og at utviklingen av mellomspråket er en dynamisk og individuell prosess. Det er imidlertid viktig å ta forbehold til studiens begrensninger. Fordi studien er kvalitativ, kan ikke funnene generaliseres for andre polske S2-innlærere av norsk. Derfor er det nødvendig at framtidige studier tar opp denne tematikken og undersøker andrespråksinnlæring og bruk av framtidstempus i norsk ytterligere.

Referanser

- Błaszczak, J., Jabłońska, P., Klimek-Jankowska, D., & Migdalski, K. (2014). The riddle of 'future tense' in Polish. I P. De Brabanter, M. Kissine, & S. Sharifzadeh, *Future times, future tenses* (ss. 165-204). Oxford University Press.
- Brooks, M. Z., & van Schooneveld, C. H. (2013). *Polish Reference Grammar*. Slavistic Printings and Reprintings.
- Busterud, G. (2014). *Anaforiske bindingskonstruksjoner i norsk som andrespråk*. [Doktorgradsavhandling]. Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet. Hentet fra <http://hdl.handle.net/11250/244326>
- Bybee, J., & Beckner, C. (2015). Usage-Based Theory. I I. B. Heine, & H. Narrog (Red.), *The Oxford Handbook of Linguistics Analysis* (2. utg., ss. 953-980). Oxford University.
- Chomsky, N. (1986). *Knowledge of Language. Its Nature, Origin and Use*. Praeger.
- Clift, R. (2016). *Conversation Analysis*. Cambridge University Press.
- De Fina, A., & Perrino, S. (2011, Februar). Introduction: Interviews vs. "natural" contexts: A false dilemma. *Language in Society*, ss. 1-11. Hentet fra <https://www.jstor.org/stable/23011781>
- Det norske akademi for språk og litteratur. (2023). *Forbli*. Hentet mai 5., 2023 fra Det norske akademis ordbok: <https://naob.no/ordbok/forbli>
- Eide, K. M. (2009). Finiteness: The haves and the have-nots. I A. J. Alexiadou, T. Hankamer, J. McFadden, J. Nüger, & F. Schäfer (Red.), *Advances in Comparative Germanic Syntax*. John Benjamin. doi:<https://doi.org/10.1075/la.141>
- Eide, K. M. (2015). Tilegnelse av verbale kategorier. I K. M. Eide (Red.), *Norsk andrespråkssyntaks* (ss. 135-195). Oslo: Novus forlag.
- Eide, K. M. (2020a). Modality in Germanic. I *Semantics and Pragmatics*.
- Eide, K. M. (2020b). Tense and Aspect in Germanic Languages. I *Tense and Aspect*.
- Ellis, N., Römer, & O'Donnel. (2016, Juni 1). Usage-Based Approaches to Language Acquisition. *Language Learning. A Journal of Research in Language Studies.*, ss. 23-44. doi:10.1111/lang.12177
- Faarlund, J. T., Vannebo, K. I., & Lie, S. (1997). *Norsk referansegrammatikk*. Universitetsforlaget.
- Golden, A., Mac Donald, K., & Ryen, E. (2008). *Norsk som fremmedspråk. Grammatikk*. (3. utg.). Universitetsforlaget.
- Gujord, A.-K. H., & Randen, G. T. (2019). *Norsk som andrespråk. Perspektiver på læring og utvikling*. (G. T. Randen, Red.) Cappelen Damm Akademisk.
- Husby, O. (2015). Norsk som andrespråk: Undervisning og forskning. I K. M. Eide (Red.), *Norsk andrespråkssyntaks* (ss. 437-487). Novus forlag.

- Hårstad, S., Mæhlum, B., & Lohndal, T. (2017). *Innganger til språkvitenskap. Teori, metode og faghistorie*. Oslo: Cappelen Damm Akademisk.
- Janik, M. O. (2010). *En polakk i norsk fortid. Om feil gjort av polskspråklige norskinnlærere i bruk av perfektum og preteritum*. [Masteroppgave]. Uniwersytet im. Andama Mickiewicza. Hentet fra https://w2.uib.no/filearchive/en-polakk-i-norsk-fortid.-om-feil-gjort-av-polskspraaklige-norskinnlærer-i-bruk-av-perfektum-og-preteritum_1.pdf
- Janik, M. O. (2015). En konstrativ analyse av noske og polske fortidstempora i et andrespråksprespektiv.
- Kajerová, K. (2007). *Futurum i norsk (med hovedvekt på vil og kommer til å)*. [Mastergradsavhandling]. Univerzita Karlova. Hentet fra <http://hdl.handle.net/20.500.11956/10173>
- Kulbrandstad, L. A., & Ryen, E. (2018). Hvordan læres et andrespråk. Overordnede perspektiver. I A.-K. H. Gujord, & G. T. Randen, *Norsk som andrespråk, Perspektiver på læring og utvikling* (ss. 27-51). Cappelen Damm Akademisk.
- Kunnskapsdepartementet. (2019). *Lærerplan i norsk (NOR01-06)*. Fastsatt som forskrift. Læreplanverket for Kunnskapsløftet 2020. Hentet fra <https://www.udir.no/lk20/nor01-06>.
- Kvale, S., & Brinkmann, S. (2015). *Det kvalitative forskningsintervju* (3. utg.). Gyldendal.
- Pepper, S. (2012). Lexical transfer in Norwegian interlanguage. A detection-based approach. Universitetet i Oslo.
- Robson, C. (2002). Establishing Trustworthiness in Flexible Design Research. I *Real World Research: A Resource for Users of Social Research Methods in Applied Settings* (2. utg., ss. 168-177). Blackwell.
- Robson, C., & McCartan, K. (2016). *Real World Research. A Resource for Users of Social Research Methods in Applied Settings* (4. utg.). Wiley.
- Schilling, N. (2013). Surveys and interviews. I R. J. Podesva, & D. Sharma (Red.), *Research Methods in Linguistics* (ss. 96-115). Cambridge University Press.
- Selinker, L. (1972). Interlanguage. *International Review of Applied Linguistics*(10), ss. 67-92.
- Selven, J. (2014). *Finittmarkering og inversjon i norsk som andrespråk: En studie av tyske, engelske, russiske og vietnamesiske andrespråkstilegnere*. [Masteroppgave]. Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet. Hentet fra <http://hdl.handle.net/11250/244382>
- Szymańska, O., & Janik, M. O. (2022). I et vev av tempus: Tempusbruk i norsk som andrespråk hos en voksen polsk innlærer. I S. Ragnhildstveit, A. Golden, & A.-K. H. Gujord (Red.), *Nye innsikter i norsk som andrespråk. Inspirert av Kari Tenfjords forskning*. (ss. 87-108). Alvheim og Eide akademisk forlag.

- Tenfjord, K. (1997). *Å ha en fortid på vietnamesisk. En kasusstudie av fire vietnamesiske språklæreres utvikling av grammatisk fortidsreferanse og perfektum*. [Doktorgradsavhandling]. Universitetet i Bergen. Hentet fra https://urn.nb.no/URN:NBN:no-nb_digibok_2018073148111
- Tjora, A. (2021). *Kvalitative forskningsmetoder. I praksis*. (4. utg.). Gyldendal.
- Vannebo, K. I. (1985). Framtidsformer i norsk. *Norskraft*(46), ss. 43-46.
doi:https://www.duo.uio.no/bitstream/handle/10852/37813/1/NORskrift046_tekst.pdf
- Wik, M. A. (2014). *Om tempus og finitthet i norsk som andrespråk*. [Masteroppgave]. Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet. Hentet fra <http://hdl.handle.net/11250/244393>
- Wulff, S., & Ellis, N. C. (2017). Usage-based approaches to second language acquisition. I *Bilingual Cognition and Language. The state of the science across its subfields* (ss. 37-54). John Benjamins Publishing Company.

Masteroppgavens relevans for lektoryrket

Som fremtidig lektor med norsk som hovedfag og fransk som andrefag, vil kompetansen som jeg har opparbeidet meg om språktilegning og språkbruk gjennom arbeidet med denne masteroppgaven gi meg en verdifull innfallsvinkel til språklæring og undervisning i skolen. Uavhengig det er som lærer i norsk, fransk eller norsk som andrespråk vil kunnskapen jeg sitter igjen med komme til nytte i planleggingen og gjennomføringen av undervisningen mine undervisningsfag. To av kjerneelementene i norsk er «Språket som system og mulighet» og «Språklig mangfold» (Kunnskapsdepartementet, 2019). Tematikken for masteroppgaven min er relevant for begge disse elementene ved at jeg gjennom denne oppgaven har fordypet meg i det norske språket som grammatisk system med hensyn til hvordan det brukes i ulike kontekster, og dette har jeg delvis sammenlignet med polsk. Gjennom dette arbeidet har jeg derfor fått bedre innsikt i det norske språkssystemet isolert sett, men også på tvers av språk.

Om norskfagets relevans og verdier står det blant annet følgende: «Gjennom arbeid med faget norsk skal elevene bli trygge språkbrukere og bevisste på sin egen språklige og kulturelle identitet innenfor et inkluderende fellesskap der flerspråklighet blir verdsatt som en ressurs.» (Kunnskapsdepartementet, 2019). For å kunne bruke flerspråklighet som en ressurs i undervisningen er det nødvendig å ha kompetanse om andre språk enn kun norsk, noe jeg definitivt føler meg bedre rustet nå. Ved å fordype meg i et såpass spesifikt tema innenfor norsk som andrespråk, har denne oppgaven gitt meg mulighet til å se norsk «utenifra». Gjennom dette arbeidet har jeg fått en større forståelse for hvordan det norske språket fungerer i et system og i bruk. Selv om jeg vil møte mange elever med andre språkbakgrunner enn polsk, er kunnskapen jeg sitter igjen med om andrespråkstilegnelse med polsk som S1, og utfordringer knyttet til det, både relevant og overførbar for S2-innlærere med andre språkbakgrunner.

Vedlegg

Vedlegg 1: Intervjuguide	60
Vedlegg 2: Transkripsjon av intervjuene	61
Samtale Alex	61
Samtale Borys	64
Samtale Chris	67
Samtale Dina	70
Samtale Ewa	73
Samtale Filip.....	77

